

Program INTERREG Regionu
Morza Bałtyckiego

Sekretariat

**Ocena ex-ante i
Strategiczna Ocena
Oddziaływania na
Środowisko**

Końcowa prognoza
oddziaływania na środowisko

Marzec 2007

Program INTERREG Regionu
Morza Bałtyckiego

Sekretariat

Cel 3 Program Morza Bałtyckiego 2007-2013

Ocena ex-ante i Strategiczna Ocena Oddziaływania na Środowisko

Końcowa prognoza oddziaływania
na środowisko

Marzec 2007

Report no.	63614_Final Environmental Report
Issue no.	3
Date of issue	29 January 2007

Prepared	ARI/UKJ/COH
Checked	JTLA/UKJ/COH
Approved	UKJ

Spis treści

1	Streszczenie w języku niespecjalistycznym	5
2	Wstęp	7
2.1	Uwagi otrzymane w trakcie konsultacji dotyczących projektu prognozy	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
2.2	Konstrukcja prognozy	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
3	Ogólny kontekst rozwoju Programu BSR	10
3.1	Cele i priorytety	10
3.2	Środowiskowy kontekst programu BSR	10
4	Ramy polityki ochrony środowiska	18
4.1	Wstęp	18
4.2	Priorytety Programu działań w zakresie ochrony środowiska 2002-2012	18
4.3	Strategie tematyczne dotyczące ochrony środowiska	22
5	Podejście do oceny prawdopodobnych znaczących skutków dla środowiska	27
5.1	Wstęp	27
5.2	Podejście i metodologia zastosowane w ocenie	28
5.3	Poziom pierwszy: Cele rozwoju	28
5.4	Poziom drugi: Kwalifikowalne środki i działania	28
5.5	Poziom trzeci: Kryteria wyboru proponowanych działań	29
6	Ocena prawdopodobnych znaczących wpływów	30
6.1	Ocena celów i priorytetów - uwagi ogólne	30
6.2	Ocena kierunków wsparcia	31
6.3	Podsumowanie zbiorczych skutków	33
6.4	Możliwe wpływy na zidentyfikowane cele związane ze środowiskiem	34

6.5	Ocena prawdopodobnych znaczących wpływów nie przyjęcia Programu Operacyjnego BSR	34
7	Proponowane wytyczne dla oceny oddziaływania na środowisko wniosków projektowych	36
7.1	Krok pierwszy	38
7.2	Krok drugi	38
7.3	Krok trzeci	38
7.4	Krok czwarty	39
8	Monitorowanie znaczących wpływów na środowisko	40

Załączniki

- Załącznik 1: Ocena związku i zgodności proponowanych środków z Ramami Polityki UE dotyczącej ochrony środowiska
- Załącznik 2: Ocena wpływów proponowanych środków na środowisko naturalne
- Załącznik 3: Formularz do wypełnienia przez wnioskodawców projektu
- Załącznik 4: Przegląd uwag otrzymanych podczas konsultacji dotyczących projektu prognozy

1 Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Region Morza Bałtyckiego (BSR) przedstawił projekt programu współpracy transnarodowej w „Programie Interreg Regionu Morza Bałtyckiego 2007-2013” (Program BSR). Niniejszy raport jest prognozą oddziaływania na środowisko projektu Programu BSR.

Kontekst środowiskowy, w którym Program BSR jest proponowany do realizacji, jest krótko opisany w niniejszej prognozie na podstawie Raportu Kijewskiego z 2003 r., opisującego główne cechy europejskiego środowiska naturalnego. W prognozie niniejszej opisany jest Kontekst Polityki wobec Środowiska, w którym to kontekście proponowany jest także Program BSR. Niniejsza prognoza oddziaływania na środowisko jest oparta na wymaganiach zawartych w Dyrektywie SEA (Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/42/WE z 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny oddziaływania niektórych planów i programów na środowisko – tzw. Dyrektywa SEA – *Strategic Environmental Assessment*), zgodnie z którą plany i programy krajowe i międzyregionalne muszą być ocenione przed ich przyjęciem.

Prawdopodobne znaczące wpływy na środowisko Programu Regionu Morza Bałtyckiego 2007-2013 są ocenione na trzech poziomach:

1. Ocena celu, celów i priorytetów
2. Ocena kierunków wsparcia podanych w tekście opisującym każdy z priorytetów
3. Kryteria wyboru proponowanych działań

Niniejszy raport ocenia, jak opisano poniżej, dwa pierwsze poziomy Programu BSR, mimo że abstrakcyjny i niematerialny charakter Programu BSR czyni bardzo trudnym dokonanie efektywnej oceny. Trzeci poziom oceny nie może zostać zrealizowany przed dokonaniem dalszego udoskonalenia proponowanych inicjatyw. Raport zatem zaleca wytyczne dla dokonania oceny oddziaływania na środowisko wniosków projektowych.

Taki nacisk na zrównoważenie i środowisko wskazuje, że wpływ na środowisko powinien być rozważany bardzo ostrożnie w trakcie realizacji programu. To samo dotyczy także większości proponowanych priorytetów.

Możliwe było tylko zidentyfikowanie odpowiednich kwestii i kryteriów dotyczących środowiska, które muszą być rozważone w ocenie oddziaływania na środowisko, tylko dla ograniczonej liczby kierunków wsparcia podanych w tekście w ramach każdego priorytetu. Są dwa tego powody:

- **Cechy charakterystyczne** kierunków wsparcia.
- **Poziom szczegółowości** w opisie kierunków wsparcia

Ponad połowa kierunków wsparcia związana jest z działaniami, które mogą być scharakteryzowane jako projekty procesu mające na celu zmianę procesów i/lub sposobów pracy różnych segmentów społecznych w konkretnych kierunkach. Zasadniczo nie jest możliwe określenie prawdopodobnych znaczących wpływów na środowisko tego rodzaju działań. Ocena oddziaływania na środowisko takich inicjatyw może być dokonana tylko wtedy, gdy zostaną sformułowane możliwe dalsze konkretne działania.

Pozostała część kierunków wsparcia związana jest z czymś, co może zostać nazwane sporządzaniem projektów, gdzie, w zasadzie, możliwe jest ocenienie prawdopodobnych wpływów na środowisko. Jednakże wymaga to pewnego poziomu szczegółów w opisie kierunków działania. Tylko około połowa kierunków działań związanych ze sporządzaniem projektów jest opisana wystarczająco szczegółowo, by można było ocenić ich prawdopodobne znaczące skutki dla środowiska.

Żaden z kierunków wsparcia nie został opisany wystarczająco szczegółowo, by można było sporządzić ocenę ilościową. Wszystkie oceny są ocenami jakościowymi oszacowującymi, czy wpływ prawdopodobnie będzie pozytywny, neutralny czy też negatywny.

Możliwe było pokazanie, że wszystkie kierunki wsparcia, z nielicznymi wyjątkami, mają pozytywny wpływ na istotne kwestie związane ze środowiskiem.

2 Wstęp

Ocena oddziaływania na środowisko Programu Morza Bałtyckiego 2007 – 2013 przedstawiona w niniejszej prognozie jest przygotowana w oparciu o Projekt Programu Operacyjnego, wersja nr 3 z 3 lipca 2006 r..

Prognoza dotycząca oddziaływania na środowisko kieruje się raportem zakresu SEA wydanym w czerwcu 2006 r., w którym zostały określone kwestie środowiskowe, cele i wskaźniki odpowiednie dla oceny oddziaływania na środowisko. Raport zakresu został przedstawiony krajowym władzom środowiskowym w krajach objętych Programem Regionu Morza Bałtyckiego w celu uzyskania ich uwag. Otrzymano bardzo mało uwag i zostały one w możliwym zakresie uwzględnione poprzez włączenie następujących pozycji:

- Opis punktu odniesienia środowiska w oparciu o najnowsze raporty dotyczące stanu środowiska w Europie
- krótkie wyjaśnienie Ram Polityki UE wobec Środowiska
- ocena związku i zgodności proponowanego Programu BSR z Ramami Polityki UE wobec Środowiska

2.1 Uwagi otrzymane w trakcie konsultacji dotyczących projektu prognozy

Krajowe konsultacje w kwestii projektu Raportu dotyczącego oddziaływania na środowisko trwały od lipca do końca października 2006 r.. Konsultacje zostały rozpoczęte jednocześnie we wszystkich krajach objętych programem, jednakże długość okresu konsultacji różniła się pomiędzy krajami ze względu na różnice w krajowych ramach prawnych.

Opinie zostały otrzymane z Norwegii, Finlandii, Szwecji, Niemiec i Danii. Kilka otrzymanych uwag było bezpośrednio związanych z treścią projektu Raportu dotyczącego oddziaływania na środowisko. Kilka z tych uwag spowodowało wprowadzenie zmian w Raporcie. Tymi włączonymi do Raportu uwagami są:

- ocena alternatywy 0 (prawdopodobne znaczące wpływy na środowisko wynikające z nie przyjęcia programu)
- włączenie do niniejszego Raportu nowego załącznika IV zawierającego podsumowanie wszystkich opinii otrzymanych w trakcie konsultacji
- wyjaśnienie kilku tytułów użytych w projekcie Raportu dotyczącego oddziaływania na środowisko (tytuł Rozdziału 4) i kilku tytułów użytych w załączniku II
- włączenie niniejszej części zawierającej krótkie podsumowanie poprawek wniesionych do Raportu

Uwagi do projektu Raportu, które nie zostały do niego włączone, dotyczyły tego, że:

- cele związane ze środowiskiem, co do których została przeprowadzona ocena, powinny zawierać regionalne cele związane ze środowiskiem (konkretne odniesienie do celów HELCOM), jak również krajowe cele związane ze środowiskiem

Powodem nie włączenia celów związanych ze środowiskiem przyjętych przez regionalne i krajowe władze/organizacje jest to, że raczej abstrakcyjny charakter i brak precyzji w kierunkach wsparcia, jak również w definicji projektów strategicznych czynił niewłaściwym włączenie innych celów związanych ze środowiskiem niż te przyjęte na poziomie Wspólnoty Europejskiej.

W trakcie fazy oceny dotyczącej oddziaływania na środowisko zostało szczególnie sprawdzone to, że włączenie tych dodatkowych celów związanych ze środowiskiem nie prowadziłoby do lepszego określenia możliwych i prawdopodobnych znaczących wpływów na środowisko.

Inne otrzymane uwagi, które mają wpływ na sposób, w jaki integracja rozważań związanych ze środowiskiem mogłaby zostać włączona w realizację Programu Operacyjnego BSR:

- procedura dalszej oceny zaproponowana w Rozdziale 7 niniejszego Raportu powinna zostać włączona do Podręcznika Projektu i wyróżniona w Rozdziale Wykonawczym końcowego Programu Operacyjnego BSR

2.2 Konstrukcja prognozy

Prognoza skonstruowana jest w następujący sposób:

W Rozdziale 3 przedstawiony jest krótki opis kontekstu i zawartości proponowanego Programu BSR oraz opis Kontekstu Środowiskowego, w którym BSR jest proponowany do realizacji.

W Rozdziale 4 przedstawione są odpowiednie Ramy Polityki UE wobec Środowiska.

W Rozdziale 5 przedstawione jest podejście i metodologia zastosowane w ocenie oddziaływania na środowisko.

W Rozdziałach 6 i 7 przedstawiony jest opis szczegółów oceny oddziaływania na środowisko.

W Rozdziale 8 podane są propozycje dotyczące monitorowania wpływu na środowisko.

Do prognozy dołączone są trzy załączniki zawierające dalsze szczegóły związane z Rozdziałami 6 i 7.

3 Ogólny kontekst rozwoju Programu BSR

Program Regionu Morza Bałtyckiego jest opracowany w kontekście Strategii Zrównoważonego Rozwoju UE, która ma na celu, wspólnie ze Strategią Lizbońską dla wzrostu i zatrudnienia, dążenie do zamożniejszej, czystszej i sprawiedliwej Europy. Zrównoważony Rozwój jest najważniejszą koncepcją, która stanowi integralną część programu. Traktat UE wymaga włączenia zrównoważonego rozwoju do wszystkich polityk europejskich, tak by były one projektowane w zbilansowany i wzajemnie wzmacniający się sposób dla osiągnięcia celów gospodarczych, środowiskowych i społecznych.

3.1 Cele i priorytety

Ogólnym celem programu BSR jest:

Wzmocnienie konkurencyjności Regionu Morza Bałtyckiego, jego spójności terytorialnej i zrównoważenie jego rozwoju poprzez łączenie potencjałów ponad granicami administracyjnymi.

Program BSR jest tematycznie skoncentrowany na czterech priorytetach:

- 1 Promowanie generowania i rozprzestrzeniania innowacji w całym BSR
- 2 Poprawienie zewnętrznej i wewnętrznej dostępności Regionu Morza Bałtyckiego
- 3 Zarządzanie Morzem Bałtyckim jako wspólnym zasobem.
- 4 Promowanie atrakcyjnych i konkurencyjnych miast i regionów

3.2 Kontekst środowiskowy programu BSR

Poniższy opis kontekstu środowiska dla programu BSR jest oparty na Trzecim Europejskim Raporcie Oceny Środowiska (tzw. Raport Kijowski, 2003 r.). Raport Kijowski jest najnowszym przeglądem stanu środowiska w Europie. Jest on oparty na danych, które mają około 5 lat.

Polityki dotyczące środowiska, kiedy były właściwie rozwijane i realizowane, doprowadziły w wielu dziedzinach do znacznej poprawy stanu środowiska w Europie oraz do zmniejszenia presji wywieranych na to środowisko:

- nastąpiła znaczna redukcja w emisjach substancji, które zubażają warstwę ozonową;

poprawiła się jakość powietrza w wyniku redukcji emisji do powietrza;

poprawiła się jakość wody w wyniku zmniejszenia emisji zanieczyszczeń ze źródeł punktowych do wody

została poprawiona ochrona bioróżnorodności poprzez wyznaczanie i ochronę siedlisk

Postęp ten został głównie osiągnięty dzięki zastosowaniu “tradycyjnych” środków regulujących produkcję i procesy produkcyjne oraz poprzez ochronę obszarów ważnych przyrodniczo. W zakresie gospodarki odpadami polityki środowiskowe nie doprowadziły dotychczas do znaczącego ogólnego zmniejszenia wykorzystania zasobów naturalnych, ponieważ poprawy w zakresie zapobiegania odpadom i recyklingu były neutralizowane przez zwiększenie całkowitej ilości odpadów w związku z ogólnym wzrostem gospodarczym.

Wyraźne przemiany gospodarcze i społeczne od czasu, gdy rozpoczął się proces paneuropejski, przyniosły poprawę stanu środowiska w kilku dziedzinach. Trwające w Europie Wschodniej przejście od społeczeństwa zorientowanego na przemysł i rolnictwo do społeczeństwa zorientowanego na usługi doprowadziło do ogólnego zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych. Rozwój miast i infrastruktury transportu prowadzi do zaniku gruntów w stanie naturalnym i do fragmentacji siedlisk w wielu miejscach. Wykorzystywanie żywych zasobów morskich zagraża ogólnie naturalnym zasobom morskim. Ze względu na związek ze wzrostem gospodarczym nie jest prawdopodobne, by postęp ten był zrównoważony i wiele negatywnych wpływów, na przykład w zakresie transportu, prawdopodobnie ulegnie nasileniu.

Wprowadzanie bardziej zintegrowanych podejść do formułowania zasad polityki musi zostać przyspieszone, jeśli Europa ma zapewnić właściwą ochronę środowiska naturalnego i osiągnąć swoje cele w zakresie integracji sektorowej i zrównoważonego rozwoju; nie tylko poprzez środki regulacyjne zajmujące się konkretnymi problemami środowiska naturalnego, ale także instrumenty ekonomiczne i inne służące do zajmowania się wpływami na środowisko działań sektorowych.

3.2.1 Rozwój gospodarczy i związane z nim presje na środowisko

Zrównoważone wykorzystywanie zasobów naturalnych

Wykorzystywanie zasobów naturalnych w Regionie Morza Bałtyckiego przedstawia zróżnicowany obraz. Wysokie poziomy wykorzystywania materiałów ustabilizowały się w zachodniej części regionu, podczas gdy odpowiednie wykorzystywanie materiałów we wschodniej części regionu wciąż rośnie.

W ciągu ostatnich dwóch dekad wykorzystywanie zasobów zostało uniezależnione od wzrostu gospodarczego w zachodniej części regionu, natomiast nie udało się tego dokonać we wschodniej części regionu.

Energia

Całkowite zużycie energii i związane z tym presje na środowisko spadły w Europie w latach dziewięćdziesiątych, podczas gdy wpływ zużycia energii na zmiany klimatyczne będzie rósł, dopóki nie zmniejszy się zużycie paliw kopalnych i nie nastąpi zasadnicza poprawa w dziedzinie efektywności energetycznej. Efektywność energetyczna poprawiła się we wszystkich regionach, ale szczególnie w Centralnej i Wschodniej Europie, w wyniku połączenia pozytywnych środków i przekształceń gospodarczych. Sektor energetyczny ma dominujący wpływ na zmiany klimatu. Konieczne jest zwiększenie efektywności energetycznej i wykorzystywania energii odnawialnych (wiatr, energia słoneczna), zwłaszcza jeśli oczekiwane jest zmniejszenie udziału energii jądrowej w całej ilości wytwarzanej energii.

Transport

Przewozy transportowe wzrosły w szybkim tempie w Europie Zachodniej, ale udział sektora transportu w zanieczyszczeniu powietrza – z wyjątkiem pyłowych cząstek – został znacznie zmniejszony dzięki ulepszeniom technologicznym i odnowie taboru transportowego. W Europie Wschodniej udział sektora transportu w całkowitym zużyciu energii zwiększył się po gwałtownym obniżeniu na początku lat dziewięćdziesiątych. Wzorce transportowe w Centralnej i Wschodniej Europie są obecnie bardziej zrównoważone niż w Europie Zachodniej, ale podążają w złym kierunku. Potrzebna jest ogólna ocena wpływu transportu na środowisko i innych wpływów jako podstawa do opracowania zintegrowanego комплекtu środków obejmujących regulacje, inwestycje, podatki i inne instrumenty. Sektor transportowy jest istotnym źródłem emisji gazów cieplarnianych. Rośnie także ujemny wpływ transportu drogowego na fragmentację krajobrazu i siedlisk, hałas i odpady. W transporcie towarowym udział transportu drogowego zwiększył się kosztem transportu kolejowego i morskiego. Najszybciej rosnącym sposobem transportu w Europie Zachodniej jest transport powietrzny, szczególnie w przypadku przewozu pasażerów.

Turystyka

Turystyka jest jednym z najszybciej rozwijających się sektorów w Europie i w znacznym stopniu przyczynia się ona do wzrostu transportu. Ponadto turystyka powoduje dodatkowe presje na obszary turystyczne w zakresie niedoboru wody, wytwarzaniu odpadów i fragmentacji krajobrazu. Środki polityczne promujące bardziej zrównoważoną turystykę rozwijają się bardzo wolno i nie wydają się zajmować wszystkimi istotnymi kwestiami powodującymi degradację środowiska.

Przemysł

Gospodarka w Europie Zachodniej jest w okresie przejścia od gospodarki opartej na produkcji przemysłowej w stronę gospodarki bardziej zorientowanej na usługi. Europa Zachodnia korzysta z produktów przemysłowych pochodzących z innych regionów, w których sektor przemysłowy jest dużo mniej zaawansowany i zatem bardziej wymagający zasobów naturalnych. Rosnący import tych produktów jest głównym powodem silnego wzrostu transportu towarowego. Europa Wschodnia jest wciąż na początku tego przejścia, gdzie stopniowo zmniejszane są gałęzie przemysłu wymagające bardzo dużo zasobów, a rośnie znaczenie sektora usług.

Podczas gdy w Europie Zachodniej większość zanieczyszczeń punktowych pochodzących z przemysłu jest kontrolowana za pomocą regulacji prawnych, to wprowadzanie takich regulacji w Europie Wschodniej wciąż trwa. W Europie Zachodniej problemem stało się zanieczyszczenie ziemi ze źródeł związanych z zamkniętymi zakładami przemysłowymi, z mającymi miejsce w przeszłości wypadkami przemysłowymi i niewłaściwą gospodarką odpadami przemysłowymi.

Rolnictwo

Intensyfikacja i specjalizacja rolnictwa, stymulowana przez Wspólną Politykę Rolną (WPR)(CAP – Common Agriculture Policy), doprowadziła do erozji gleby, niedostatku wody i zanieczyszczenia (poprzez nawozy sztuczne, pestycydy i nawozy naturalne itd.) oraz do poważnego zmniejszenia różnorodności biologicznej w Europie Zachodniej. Reorientacja WPR w stronę agro-środowiska ma na celu zmniejszenie tych skutków, ale na razie nie odnotowano większych osiągnięć.

Pomimo różnych warunków specjalizacja i intensyfikacja rolnictwa są zjawiskami wspólnymi dla całego obszaru Europy związanymi ze znacznymi presjami na środowisko praktycznie we wszystkich krajach. W Europie Wschodniej rolnictwo jest wciąż nieefektywne w porównaniu do Europy Zachodniej, ale oczekuje się, że wprowadzenie metod intensyfikacji przyspieszy rozwój tego sektora. Oczekuje się, że WPR przyspieszy rozwój sektora rolniczego w Europie Wschodniej wraz z prawdopodobną utratą różnorodności biologicznej jako jednym ze skutków tego rozwoju.

Leśnictwo

Gospodarcza rola leśnictwa w Europie jest ogólnie niewielka, ale w większości krajów otaczających Morze Bałtyckie ma duże znaczenie. Około 80 % europejskich zasobów leśnych znajduje się w Rosji. Jednakże stan lasów wciąż się pogarsza ze względu na zakwaszenie i pogorszenie jakości gleby.

Począwszy od rozpoczęcia monitorowania w połowie lat osiemdziesiątych stan lasów ogólnie się pogorszył i teraz ponad 20 % drzew klasyfikowanych jest jako uszkodzone. Względnie niski poziom eksploatacji zasobów drewna w Europie daje decydom i podmiotom zarządzającym lasami możliwość zróżnicowania funkcji lasów i osiągnięcia lepszej równowagi interesów środowiskowych, społecznych i gospodarczych na obszarach leśnych. Jednak fragmentacja własności, będąca skutkiem prywatyzacji i restytucji własności w krajach o gospodarce znajdującej się w stanie przejściowym, może stanowić przeszkodę we właściwym zarządzaniu lasami, a co za tym idzie, w ochronie środowiska naturalnego.

Rybołówstwo

Wiele morskich zasobów rybnych znajduje się poniżej odnawialnego dla ich populacji poziomu, ze względu na nadmierne połowy prowadzone przez wydajne i zmodernizowane floty rybackie, pomimo znacznego zmniejszenia ilości statków rybackich. Natomiast śródlądowe zasoby rybne są bardziej zagrożone przez degradację środowiska naturalnego niż przez nadmierną eksploatację. Dramatycznie wzrosła akwakultura, szczególnie akwakultura morska w Europie Zachodniej i osiągnęła ona całkowitą wysokość produkcji ponad 2 milionów ton w 2000 r.. Głównym powodem do niepokoju o środowisko jest intensywna hodowla łososia, strzępiela i morlesza w wodach morskich i pstrąga w wodach słodkich.

3.2.2 Kierunki rozwoju środowiska

Zmiana klimatu

Zmiana klimatu – która ma być mniejsza w północno-zachodniej Europie niż w Europie Wschodniej czy Południowej – jest uznawana za częściowo odpowiedzialną za zwiększone ryzyko powodzi na pewnych obszarach i suszy w innych. W obecnym tempie Europa Zachodnia będzie daleko od osiągnięcia swoich celów z Kioto dotyczących emisji gazów cieplarnianych, ale koszty złagodzenia klimatu mogłyby zostać znacząco zmniejszone dzięki zastosowaniu mechanizmów z Kioto (handel zezwoleniami na emisję gazów cieplarnianych). Jednak Protokół z Kioto jest tylko pierwszym krokiem w celu osiągnięcia „zrównoważonej” koncentracji gazów cieplarnianych i warunków klimatycznych.

Znaczna redukcja emisji gazów cieplarnianych miała miejsce w latach dziewięćdziesiątych, wynosząc od 3,5 % w UE do 34 % w krajach kandydackich.

Jednakże przewidywania oparte na istniejących krajowych i wspólnotowych politykach i środkach wskazują, że emisje w UE spadną tylko o 4,7 % do 2010, co stanowiłoby o 3,3 punktu procentowego mniej od 8 % celu wyznaczonego w Kioto.

Rozkład ozonu stratosferycznego

Następuje stopniowy spadek stężenia rozkładających ozon substancji chlorowych w troposferze, ale zwiększone promieniowanie ultrafioletowe będzie postępować nadal, a jego szkodliwe wpływy na ludzkie zdrowie i ekosystemy będą prawdopodobnie utrzymywać się długo.

Zanieczyszczenie powietrza

Zanieczyszczenie powietrza pozostaje problemem w większości miast. Chociaż poziomy stężenia spadły począwszy od rozpoczęcia monitorowania, to znaczny odsetek populacji miejskiej jest narażony na stężenia przekraczające przyszłe dopuszczalne wartości graniczne stężeń w UE. W Europie Zachodniej znacznie zredukowano zanieczyszczenie dwutlenkiem siarki (SO_2) i w mniejszym stopniu tlenkiem azotu (NO_x). Ozon przygruntowy i cząstki stałe (PM) są jednak ciągle powodem troski o zdrowie ludzkie i wpływy, jakie wywierają na ekosystemy. Podczas gdy jakość powietrza poprawia się także w Europie Centralnej i Wschodniej oraz w krajach Europy Wschodniej, Kaukazu i Azji Środkowej (EECCA – EWKAŚ), to szczególnie te ostatnie mają wciąż problemy z dwutlenkiem siarki i tlenkiem azotu.

Narażenie na działanie pyłowych cząstek stałych, głównie spowodowane przez dieslowe silniki samochodowe, stało się największym potencjalnym zagrożeniem dla zdrowia związanym z zanieczyszczeniem powietrza w większości miast. Eutrofizacja pozostaje poważnym problemem obejmującym duże niechronione obszary ekosystemu. Z drugiej strony zanieczyszczenie przez SO_2 i (w mniejszym stopniu) NO_x , zostało poważnie zredukowane w Europie Zachodniej. Oczekuje się, że redukcja emisji gazów cieplarnianych w celu spełnienia postanowień Protokołu z Kioto przyniesie znaczne dodatkowe korzyści dla ogólnej jakości powietrza.

Substancje chemiczne

Chociaż stężenia niebezpiecznych substancji chemicznych w środowisku naturalnym znacznie się zmniejszyły, to pozostaje jednak wiele substancji, gdzie poziomy docelowe wciąż są przekraczane, na przykład dioksyny i rtęć w rybach. Tylko kilka wybranych metali ciężkich, trudno rozkładalne zanieczyszczające substancje organiczne i pestycydy są często monitorowane, ale mamy do czynienia z ogólnym brakiem danych, podczas gdy przemysł chemiczny i farmaceutyczny rósł szybciej niż inne sektory przemysłu w Europie Zachodniej.

Występuje kilka specyficznych dla Europy Centralnej i Środkowej problemów związanych z substancjami chemicznymi. Obejmuje to bardzo duże ilości składowanych starych i przestarzałych pestycydów (niektóre z nich są trudnoroz-

kładalnymi związkami organicznymi zanieczyszczającymi środowisko). Urządzenia do przechowywania tych chemikaliów są często nieadekwatne, począwszy od zwykłych dziur w ziemi i otwartych szop na polach, do rozpadających się betonowych bunkrów.

Odpady

Odpady stanowią duży problem w każdym kraju europejskim, a ilość powstających odpadów generalnie wzrasta. Powstawanie odpadów prowadzi do utraty materiałów i energii oraz nakłada na społeczeństwo rosnące ekonomiczne i środowiskowe koszty ich odbioru, przetwarzania i usuwania. Całkowita ilość wytwarzanych odpadów została oddzielona od wzrostu gospodarczego w kilku tylko krajach dzięki zwiększeniu zapobiegania i ponownemu użyciu. Sektor energii jądrowej jest odpowiedzialny za utrzymującą się akumulację wysoko radioaktywnych odpadów. W kilku krajach odpady są usuwane głównie poprzez spalanie, w kilku innych główną metodą usuwania jest składowanie na wysypiskach. Działania związane z recyklingiem wciąż rosną we wszystkich zaangażowanych w Program krajach, z tym, że niektóre kraje wyprzedzają inne pod tym względem.

Woda

Zasoby wodne na wielu obszarach Europy są zagrożone przez działalność ludzką. Jakość wody pitnej pozostaje przedmiotem troski w całej Europie. Zdrowie ludzkie i ekosystemy są wciąż zagrożone przez wodę zanieczyszczoną związkami organicznymi i nieorganicznymi, takimi jak pestycydy i metale ciężkie. W Europie Zachodniej jakość wód w rzekach i jeziorach oraz jakość wód przybrzeżnych na ogół poprawia się pod względem zawartości fosforu i związków organicznych, co jest wynikiem głównie poprawy oczyszczania ścieków, zmniejszyło się także stężenie metali ciężkich w rzekach i w wodach morskich. Jednak poziomy związków azotu wciąż pozostają wysokie w Europie Zachodniej, ze względu na intensywną produkcję rolną, a eutrofizacja pozostaje problemem przy ujściach rzek lub w okolicach dużych miast.

Nielegalne pozbywanie się odpadów, głównie ze statków, wciąż stanowi problem, szczególnie na Morzu Północnym i Morzu Bałtyckim.

Gleba

Głównymi problemami związanymi ze stanem gleby w Europie są nieodwracalne straty ziem rolnych na skutek zaniku gruntów w stanie naturalnym oraz erozji (powodowanych głównie przez nie zrównoważone uprawy), zasolenie i kompaktację. Presje wynikają z dużej koncentracji skupisk populacji i działalności gospodarczej (zwiększenie się obszarów zabudowanych, zanieczyszczenie gleby) oraz ze zmiany klimatu i sposobu użytkowania terenu. Zachowania konsumenckie i sektor przemysłowy również przyczyniają się do wzrostu potencjalnych źródeł zanieczyszczenia, takich jak usuwanie odpadów komunalnych, produkcja energii oraz transport, głównie na obszarach miejskich.

Zagrożenia technologiczne i naturalne

Zagrożenia technologiczne (na przykład katastrofy morskie, wypadki w przemyśle) oraz zagrożenia naturalne (na przykład powódzie) wciąż mogą występować na całym obszarze Europy. Zorganizowane i systematyczne podejście do zarządzania ryzykiem (lepsze zapobieganie i lepsze planowanie na wypadek sytuacji alarmowych) powinno przyczynić się do zmniejszenia ilości i skutków wypadków przemysłowych oraz do ograniczenia efektów niektórych klęsk naturalnych.

Różnorodność biologiczna

Oprócz odpowiedzialności za zmniejszenie swojego “ekologicznego piętna” na reszcie świata, na Europie spoczywa globalna odpowiedzialność za ochronę swoich zróżnicowanych ekosystemów i krajobrazów oraz za zachowanie wędrownych gatunków, które przemierzają kontynent oraz gatunków, które zamieszkują na kontynencie. Trendy w populacji różnych gatunków na terenie Europy są zróżnicowane: niektóre spośród gatunków poprzednio zagrożonych powracają do normalnego stanu, podczas gdy inne wymierają w alarmującym tempie, głównie w wyniku zaniku lub degradacji ich siedlisk. Liczba i całkowity rozmiar obszarów chronionych w Europie Zachodniej znacznie wzrosły od lat siedemdziesiątych, ale prawdopodobnie nie zwiększą się już bardziej, ponieważ presje związane z użytkowaniem terenu ze strony transportu, urbanizacji i intensywnego rolnictwa zmniejszają pozostałe „możliwe do chronienia” pół-naturalne odległe obszary. Istniejące obszary chronione także stoją w obliczu podobnych presji.

Jeden uznany globalnie region różnorodności biologicznej jest częściowo zlokalizowany w Regionie Morza Bałtyckiego – mianowicie Arktyka.

Zdrowie ludzkie

W Europie wykazano obecność substancji zagrażających zdrowiu (dioksyny, polichlorowane bifenyle (PCB) itp.) w żywności i w odzwierzęcych produktach żywnościowych. Zmiany w środowisku naturalnym i inne czynniki związane z nowoczesnym stylem życia prawdopodobnie będą odgrywały znaczną rolę w zagrożeniach dla zdrowia ludzkiego. Dotychczas jednak brak jest wiedzy o (bezpośrednich) konsekwencjach, jakie mają dla zdrowia ludzkiego zmiany o klimacie i niebezpieczne substancje chemiczne znajdujące się w środowisku. Ze względu na to, że zwiększenie ruchu w znacznym stopniu zmniejsza osiągnięcia dokonane dzięki postępowi technologicznemu i infrastrukturalnemu, transport wciąż w znacznym stopniu wpływa na zdrowie ludzkie (zanieczyszczenie powietrza, hałas, wypadki).

4 Ramy polityki ochrony środowiska

4.1 Wstęp

W celu dokonania oceny zgodności Programu BSR z celami przyjętymi przez Unię Europejską dotyczącymi ochrony środowiska, następujące ramy polityki UE w zakresie ochrony środowiska będą wykorzystane jako punkty odniesienia:

- **VI Program działań Wspólnoty w zakresie ochrony środowiska naturalnego 2002 – 2012 (EAP6)**¹. Program ten zajmuje się kluczowymi celami i priorytetami związanymi z ochroną środowiska w oparciu o ocenę stanu środowiska i przeważających trendów, włączając wyłaniające się kwestie, które wymagają kierowania przez Wspólnotę. Celem programu jest promowanie integracji spraw związanych z ochroną środowiska we wszystkie polityki Wspólnoty oraz przyczynienie się do osiągnięcia zrównoważonego rozwoju w całej Wspólnocie.
- Siedem Strategii Tematycznych Komisji Europejskiej zgodnie z wymaganiami wyżej wspomnianego EAP6, z których to strategii pięć jest już przygotowanych, a dwie są wciąż przygotowywane.

4.2 Priorytety Programu działań w zakresie ochrony środowiska 2002 - 2012

Program działań w zakresie ochrony środowiska określa następujące cztery priorytety, które będą szczegółowo opisane poniżej:

- 1 zmiana klimatu;
- 2 przyroda i różnorodność biologiczna;
- 3 środowisko i zdrowie oraz jakość życia;
- 4 zasoby naturalne i odpady.

¹ Decyzja Nr 1600/2002/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 22 lipca 2002 r.

4.2.1 Priorytet 1: Zmiana klimatu

Cel: podkreślanie znaczenia zmiany klimatu jako wyjątkowego wyzwania na kolejne 10 lat oraz przyczynianie się do osiągnięcia długoterminowego celu ustabilizowania stężenia gazów cieplarnianych w atmosferze na poziomie, który zapobiegałby niebezpiecznym ingerencjom antropogenicznym w system klimatyczny, zapobiegając w ten sposób nienaturalnym zmianom klimatu ziemi.

Cele:

- ratyfikacja i wejście w życie Protokołu z Kioto w ramach ram konwencji Narodów Zjednoczonych dotyczącej zmiany klimatu i spełnienia zobowiązań dotyczących zmniejszenia emisji gazów do roku 2008 – 2012 w porównaniu do poziomu emisji z 1990 r. dla Wspólnoty Europejskiej jako całości;
- realizacja do roku 2005 możliwego do udowodnienia postępu w osiąganiu zobowiązań zgodnie z Protokołem z Kioto;
- osiągnięcie przez Wspólnotę wiarygodnej pozycji do popierania umowy międzynarodowej dotyczącej ustalenia jeszcze bardziej rygorystycznych celów dla drugiego okresu zobowiązań określonych w Protokole z Kioto.

Działania:

- realizacja międzynarodowych zobowiązań dotyczących klimatu włączając Protokół z Kioto;
- zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych w sektorze energetycznym;
- zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych w sektorze transportowym;
- zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych w produkcji przemysłowej;
- zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych w innych sektorach;
- zastosowanie innych właściwych instrumentów (na przykład środków fiskalnych).

4.2.2 Priorytet 2: Przyroda i różnorodność biologiczna

Cel: ochrona, odtwarzanie i rozwijanie funkcjonowania systemów naturalnych, siedlisk naturalnych, dzikiej flory i fauny w celu powstrzymania pustynnienia i utraty różnorodności biologicznej, co obejmuje ochronę różnorodności zasobów genetycznych, zarówno w Unii Europejskiej, jak i w skali globalnej.

Cele:

- powstrzymanie zmniejszania się różnorodności biologicznej do 2010 r., włączając zapobieganie i łagodzenie wpływów inwazyjnych obcych gatunków i genotypów;
- ochrona i właściwe odtwarzanie przyrody i różnorodności biologicznej po uszkodzeniach spowodowanych przez zanieczyszczenia;
- ochrona, właściwe odtwarzanie i zrównoważone wykorzystywanie środowiska morskiego, wybrzeży i terenów podmokłych;
- ochrona i właściwe odtwarzanie obszarów o znacznej wartości krajobrazowej włączając obszary uprawiane, jak również obszary delikatne;
- ochrona gatunków i siedlisk, ze szczególnym naciskiem na zapobieganie fragmentacji siedlisk;
- promowanie zrównoważonego użytkowania gleby, ze szczególnym naciskiem na zapobieganie erozji, zapobieganie obniżaniu jakości, zanieczyszczeniom i pustoszczeniu.

Działania w zakresie:

- różnorodności biologicznej;
- wypadków i katastrof;
- ochrony gleby;
- zrównoważonego zarządzania przemysłami wydobywczymi;
- integracji ochrony i odtwarzania wartości krajobrazu w inne polityki włączając turystykę;
- integracji spraw związanych z różnorodnością biologiczną w polityki rolne;
- zrównoważonego wykorzystywania zasobów morskich i ochrona morskich ekosystemów;
- leśnictwa;
- genetycznie zmodyfikowanych organizmów (GMO - Genetically Modified Organisms).

4.2.3 Priorytet 3: Środowisko i zdrowie oraz jakość życia

Cel: przyczynienie się do wysokiego poziomu jakości życia i społecznego dobrobytu obywateli poprzez zapewnienie takiego środowiska, gdzie poziom zanieczyszczeń nie powoduje zagrożeń dla zdrowia ludzkiego i dla środowiska naturalnego oraz poprzez promowanie zrównoważonego rozwoju miast.

Cele:

- osiągnięcie lepszego zrozumienia zagrożeń dla środowiska i zdrowia ludzkiego;

- przyczynienie się do lepszej jakości życia poprzez zintegrowane podejście koncentrujące się na obszarach miejskich;
- doprowadzenie do roku 2020 do takiej sytuacji, że substancje chemiczne będą produkowane i wykorzystywane w sposób, który nie prowadzi do znaczącego ujemnego wpływu na zdrowie i środowisko;
- zastąpienie niebezpiecznych substancji chemicznych przez substancje bezpieczniejsze lub bezpieczniejsze technologie alternatywne niewymagające stosowania substancji chemicznych;
- zmniejszenie wpływu pestycydów na zdrowie ludzkie i na środowisko naturalne;
- osiągnięcie takiej jakości wód gruntowych i powierzchniowych, która gwarantowałaby brak znaczących ujemnych wpływów i zagrożeń oraz osiągnięcie zrównoważonych poziomów wykorzystywania zasobów morskich;
- osiągnięcie takich poziomów jakości powietrza, które nie miałyby ujemnych wpływów i nie niosłyby ze sobą zagrożeń;
- znaczne zmniejszenie liczby ludzi regularnie dotkniętych długoterminowymi średnimi poziomami hałasu (wynikającego z ruchu).

Działania w zakresie:

- wzmocnienia programów badawczych i ekspertyz naukowych Wspólnoty
- substancji chemicznych;
- pestycydów;
- zrównoważonego wykorzystywania i osiągnięcia wysokiej jakości wody;
- hałasu;
- środowiska miejskiego

4.2.4 Priorytet 4: Zasoby naturalne i odpady

Cel: poprawa efektywności wykorzystywania zasobów oraz lepsze zarządzanie zasobami i odpadami w dążeniu do osiągnięcia bardziej zrównoważonej produkcji i zrównoważonych wzorców konsumpcji, rozdzielając w ten sposób wykorzystywanie zasobów i generowanie odpadów od stopy wzrostu gospodarczego i dążąc do zapewnienia tego, by konsumpcja odnawialnych i nieodnawialnych zasobów nie przekroczyła granic wydolności środowiska.

Cele:

- dążenie do zapewnienia, że konsumpcja zasobów i związane z tym wpływy nie przekraczają granic wydolności środowiska oraz dążenie do zerwania związków pomiędzy wzrostem gospodarczym i wykorzystywaniem zasobów.
- osiągnięcie znacznego ogólnego obniżenia ilości odpadów;
- znacząca redukcja ilości odpadów przeznaczonych do usuwania;
- zachęcanie do ponownego wykorzystywania wciąż generowanych odpadów.

Działania:

- opracowanie strategii tematycznej dotyczącej zrównoważonego wykorzystywania i zarządzania zasobami;
- opracowanie i realizacja środków w zakresie zapobiegania i zarządzania odpadami;
- opracowanie strategii tematycznej dotyczącej recyklingu odpadów;
- opracowanie lub rewizja aktów prawnych dotyczących odpadów.

4.3 Strategie tematyczne dotyczące ochrony środowiska

W oparciu o cztery priorytety 6. Program działań Wspólnoty w zakresie ochrony środowiska zobowiązał Komisję Europejską do przygotowania strategii tematycznych obejmujących siedem następujących dziedzin:

- 1 zanieczyszczenie powietrza (przyjęta 21 września 2005 r.);
- 2 zapobieganie i recykling odpadów (przyjęta 21 grudnia 2005 r.);
- 3 ochrona i konserwacja środowiska morskiego (przyjęta 24 października 2005 r.);
- 4 ochrona gleby (w przygotowaniu);
- 5 zrównoważone wykorzystywanie pestycydów (w przygotowaniu);
- 6 zrównoważone wykorzystywanie zasobów (przyjęta 21 grudnia 2005 r.);
- 7 środowisko miejskie (przyjęta 11 stycznia 2006 r.).

Te strategie tematyczne zajmują się raczej tematami, a nie konkretnymi substancjami zanieczyszczającymi środowisko pochodzącymi z działalności gospodarczych. Strategie przyjmują długoterminową perspektywę w ustalaniu wyraźnych celów dotyczących ochrony środowiska do roku 2020, w ten sposób zapewniając stabilne ramy polityczne. Koncentrują się one także na identyfikacji najbardziej właściwych instrumentów służących osiągnięciu celów polityki europejskiej w najmniej uciążliwy i najbardziej efektywny pod względem kosztów sposób. Strategie te często krzyżują się ze sobą (szczególnie strategia dotycząca środowiska miejskiego) i bardzo ważna jest synergia z innymi politykami z innych sektorów.

4.3.1 Zanieczyszczenie powietrza

Ten temat jest objęty (głównie) Priorytetem 3 EAP6 („Środowisko i zdrowie oraz jakość życia”). Strategia tematyczna (przyjęta 21 września 2005 r.) wyznacza cele związane z ochroną zdrowia i środowiska oraz ustala wartości docelowe ograniczenia emisji dla głównych substancji zanieczyszczających. Aby osiągnąć wyszczególnione cele do 2020 r., musi nastąpić redukcja wielkości emisji z roku 2000 następujących substancji:

- SO₂: -82%;
- NO_x: -60%;
- LZO: -51%;
- amoniaku: - 27%
- pierwotnych cząstek PM_{2,5}: -59%.

Działania:

- usprawnienie działania przepisów w zakresie ochrony środowiska: uproszczenie prawodawstwa w zakresie jakości powietrza; poprawienie Dyrektywy dotyczącej krajowych poziomów emisji; spójność z innymi politykami dotyczącymi ochrony środowiska;
- integracja kwestii jakości powietrza w inne obszary polityki: energia, transport, rolnictwo, Fundusze Strukturalne, włączając wymiar międzynarodowy (na przykład USA, Chiny).

4.3.2 Zapobieganie i recykling odpadów

Ten temat jest objęty (głównie) Priorytetem 4 EAP6 (“Zasoby naturalne i odpady”). Długoterminowym celem tej strategii tematycznej (przyjętej 21 grudnia 2005 r.) jest uczynienie UE społeczeństwem dokonującym recyklingu, które stara się zmniejszyć ilości odpadów i wykorzystuje pozostające odpady jako zasoby. W związku z istnieniem wysokich referencyjnych standardów środowiskowych rynek wewnętrzny ułatwi recykling i działania odzyskujące. Skutkiem proponowanych zmian powinno być:

- zmniejszenie ilości odpadów na składowiskach;

- większe ilości kompostu i odzyskiwanie energii z odpadów;
- większy i lepszy recykling .

Działania:

- wznowiony nacisk na pełną realizację istniejących aktów prawnych;
- uproszczenie i unowocześnienie istniejących aktów prawnych;
- wprowadzenie myślenia w kategoriach cyklu życia produktów do polityki dotyczącej odpadów;
- promowanie bardziej ambitnych polityk dążących do zapobiegania odpadom;
- zwiększony nacisk na wiedzę i informacje;
- opracowanie wspólnych standardów odniesienia dla recyklingu;
- dalsze szczegółowe opracowanie polityki UE dotyczącej recyklingu.

4.3.3 Ochrona i zachowanie środowiska morskiego

Ten temat jest objęty (głównie) Priorytetem 2 EAP6 („Przyroda i różnorodność biologiczna”). Celem tej strategii tematycznej (przyjętej 24 października 2005 r.) jest ochrona i odnowa europejskich oceanów i mórz oraz zapewnienie, że działalność człowieka będzie prowadzona na nich w sposób zrównoważony, tak aby obecne i przyszłe pokolenia mogły cieszyć się i korzystać z bogactwa biologiczne zróżnicowanych i dynamicznych oceanów i mórz, które są czyste, bezpieczne, zdrowe i wydajne. Ramy dla zwiększonej współpracy – wiążące prawnie, ale respektujące zasadę subsydiarności – powinny zapewnić:

- wysoki poziom ochrony europejskich oceanów i mórz;
- powiększenie wiedzy jako podstawy do poprawienia kształtowania polityki;
- zintegrowane i efektywne pod względem kosztów działania zmierzające do redukcji presji;
- efektywne monitorowanie i ocena w celu zapewnienia osiągnięcia celów i wyników przez działania.

4.3.4 Ochrona gleby

Ten temat jest objęty (głównie) Priorytetem 2 EAP6 („Przyroda i różnorodność biologiczna”). Strategia tematyczna (w przygotowaniu) powinna ustalić cele jakościowe i ilościowe oraz sposoby ich osiągnięcia w celu:

- zakończenia gromadzenia w glebie substancji, które stanowią zagrożenie dla środowiska naturalnego i zdrowia ludzkiego;
- odwrócenia alarmujących tendencji w zakresie erozji, kompaktowania i zaniku gruntów w stanie naturalnym, usuwania i zanieczyszczania gleby;
- chronienia roli gleby w przechowywaniu CO₂, zabezpieczaniu zasobów wodnych i zachowywaniu różnorodności biologicznej;
- ochrony gleby dla zrównoważonej produkcji żywności i zasobów odnawialnych.

4.3.5 Zrównoważone użycie pestycydów

Ten temat jest objęty (głównie) Priorytetem 3 EAP6 ("Środowisko i zdrowie oraz jakość życia"). Strategia tematyczna (w przygotowaniu) określa następujące cele:

- zminimalizowanie niebezpieczeństwa i zagrożeń dla zdrowia i środowiska naturalnego wynikających z używania pestycydów;
- poprawienie kontroli w zakresie stosowania i dystrybucji pestycydów;
- zmniejszenie poziomów szkodliwych substancji aktywnych, w szczególności poprzez zastąpienie najbardziej niebezpiecznych substancji bezpieczniejszymi alternatywami (włączając substancje nie chemiczne);
- promowanie rolnictwa wykorzystującego niewielkie ilości pestycydów lub upraw wolnych od pestycydów;
- utworzenie transparentnego systemu do sprawozdawczości i monitorowania postępu włączając opracowanie odpowiednich wskaźników.

4.3.6 Zrównoważone wykorzystywanie zasobów naturalnych

Ten temat jest objęty (głównie) Priorytetem 4 EAP6 ("Zasoby naturalne i odpady"). Ogólnym celem tej strategii tematycznej (przyjętej 21 grudnia 2005 r.) jest zmniejszenie ujemnych wpływów na środowisko generowanych poprzez wykorzystywanie zasobów naturalnych w rosnącej gospodarce; koncepcję tą określa się jako „rozdzielanie”

Działania:

- zwiększenie naszego zrozumienia i wiedzy o wykorzystywaniu europejskich zasobów naturalnych, jego ujemnym wpływie na środowisko i znaczeniu w UE i na świecie;
- opracowanie narzędzi do monitorowania i sprawozdawczości o postępach w UE, jej Państwach Członkowskich oraz w sektorach gospodarczych;

- promowanie stosowania strategicznych podejść i procesów w sektorach gospodarczych i w Państwach Członkowskich oraz zachęcanie do rozwoju powiązanych z nimi planów i programów;
- podnoszenie świadomości wśród podmiotów zainteresowanych i obywateli o znaczących negatywnych wpływach wykorzystywania zasobów na środowisko.

4.3.7 Rozwój miejski

Ten temat jest objęty Priorytetem 2 EAP6 („Środowisko i zdrowie oraz jakość życia”). Środki oferowane w ramach tej strategii tematycznej (przyjętej 11 stycznia 2006 r.) mają na celu przyczynienie się do lepszej realizacji istniejących polityk i aktów prawnych UE w zakresie środowiska naturalnego na poziomie lokalnym poprzez wspieranie i zachęcanie władz lokalnych do przyjmowania bardziej zintegrowanego podejścia do zarządzania miastami i poprzez zaproszenie Państw Członkowskich do wsparcia tego procesu i wykorzystania możliwości oferowanych na poziomie UE. Jeśli strategia ta zostanie zrealizowana na wszystkich poziomach, przyczyni się ona ostatecznie do poprawy jakości środowiska miejskiego, czyniąc miasta bardziej atrakcyjnymi i zdrowszymi miejscami do życia, pracy i inwestycji oraz zmniejszy niekorzystny wpływ miast na szersze środowisko.

Działania:

- porady w kwestii zintegrowanego zarządzania środowiskowego;
- porady w sprawie planów zrównoważonego transportu miejskiego;
- wsparcie szerokiej wymiany najlepszych praktyk w UE;
- Portal internetowy Komisji dla władz lokalnych;
- szkolenia; sporządzenie innych Programów Wsparcia Wspólnoty (polityka spójności, badania).

5 Podejście do oceny prawdopodobnych znaczących skutków dla środowiska

5.1 Wstęp

Ocena prawdopodobnych znaczących wpływów proponowanego Programu Regionu Morza Bałtyckiego składa się z trzech zasadniczych części:

- ocena związku i zgodności proponowanych środków z Ramami Polityki UE dotyczącej ochrony środowiska (opisanymi w Rozdziale 4).
- ocena wpływów proponowanych środków na środowisko
- kryteria wyboru proponowanych działań

Trzeci poziom oceny nie może zostać dokonany na tym etapie oceniania i wobec tego nie jest włączony do niniejszego raportu. Trzeci poziom został zaproponowany ze względu na to, że charakter i kierunki możliwych znaczących wpływów na środowisko nie są znane na tym etapie z powodu raczej abstrakcyjnego charakteru proponowanych środków. Ważne jest podkreślenie, że ten raczej abstrakcyjny charakter proponowanych środków nie jest uznany jako niepowodzenie w programowaniu, ale jest raczej postrzegany jako nieodłączna część tego, jak takie programy są/powinny być opracowywane.

Proponuje się, by dalsze działania wynikające z raczej abstrakcyjnie opisanych propozycji/środków były sprawdzane w związku z ich możliwymi znaczącymi wpływami na środowisko w celu zapewnienia, że sprawy związane ze środowiskiem są włączone w realizację programu. Ten mechanizm sprawdzania jest opisany w Rozdziale 7 niniejszego raportu.

5.2 Podejście i metodologia zastosowane w ocenie

Zgodnie z Podręcznikiem na temat strategicznych ocen oddziaływania na środowisko w dziedzinie polityki spójności 2007 – 2013² (Podręcznik) SEA musi obejmować następujące trzy poziomy programu:

- Poziom 1: Cele rozwoju
- Poziom 2: Środki i kwalifikowalne działania
- Poziom 3: Kryteria wyboru proponowanych działań

5.3 Poziom pierwszy: Cele rozwoju

Wpływy na środowisko, które mają być rozpoznane na tym poziomie to konsekwencje ogólnych kierunków wyznaczonych przez cele i priorytety wyszczególnione w projekcie Programu Operacyjnego.

5.4 Poziom drugi: Kwalifikowalne środki i działania

Ze względu na to, że projekt Programu Operacyjnego nie wyszczególnia kwalifikowalnych działań, ważną częścią procesu oceniania jest „dekompozycja” programu w celu ustalenia kierunków wsparcia. Zatem, ponieważ termin *kierunki wsparcia* jest szeroko używany w raportach dotyczących środowiska należy podkreślić, że ten termin nie jest używany w projekcie raportu operacyjnego, lecz pochodzi z dekompozycji programu w raporcie oceniającym.

Kierunki wsparcia zidentyfikowane w ramach każdego tytułu w projekcie Programu Operacyjnego zostały zbadane w raporcie oceniającym w związku z kwestiami i celami środowiskowymi, dla których istotne było dokonanie oceny oddziaływania na środowisko, jak również w związku z tym, jakie kryteria środowiskowe mają być zastosowane w ocenie.

Niniejsze badanie pokazało, że możliwe było zidentyfikowanie istotnych kwestii i kryteriów dotyczących środowiska do rozważenia w ocenie oddziaływania na środowisko tylko dla ograniczonej liczby kierunków wsparcia. Są dwa powody takiej sytuacji:

- **cechy charakterystyczne** kierunków wsparcia.
- **poziom szczegółowości** w opisie kierunków wsparcia

Ponad połowa kierunków wsparcia odnosi się do działań, które mogą być scharakteryzowane jako projekty procesów mające na celu zmianę procesów i/lub sposobów pracy różnych segmentów społecznych w określonych kierunkach. Zasadniczo nie jest możliwe określenie prawdopodobnych znaczących wpływów na środowisko tego rodzaju działań. Ocena

oddziaływania na środowisko takich inicjatyw może być sensownie dokonana tylko wtedy, gdy będą sformułowane możliwe dalsze konkretne działania.

Pozostała część kierunków wsparcia odnosi się do czegoś, co może być nazwane sporządzaniem projektu, gdzie w zasadzie możliwe będzie ocenienie prawdopodobnych wpływów na środowisko. Jednakże wymaga to pewnego poziomu szczegółowości w opisie kierunków działania. Tylko około połowa kierunków działań związanych ze sporządzaniem projektu jest wystarczająco szczegółowo opisana dla dokonania oceny prawdopodobnych znaczących wpływów na środowisko.

Żaden kierunek wsparcia nie jest opisany wystarczająco szczegółowo, by dać podstawy do oceny ilościowej. Wszystkie oceny są ocenami jakościowymi, określającymi, czy wpływ prawdopodobnie będzie pozytywny, neutralny czy też negatywny.

Oceny są oparte na orzeczeniach ekspertów i na doświadczeniu w dokonywaniu oceny wpływów na środowisko na tym poziomie planowania/programowania.

5.5 Poziom trzeci: Kryteria wyboru proponowanych działań

Ze względu na to, że konkretne kryteria wyboru proponowanych działań nie są objęte projektem Programu Operacyjnego, nie jest możliwe dokonanie oceny na tym poziomie prawdopodobnych znaczących wpływów na środowisko. Będzie to możliwe dopiero później, kiedy zostaną sformułowane konkretne projekty. Wymaga to zatem opracowania procedury dokonywania oceny prawdopodobnych znaczących wpływów na środowisko konkretnych projektów przed przyznaniem finansowania dla programu. Propozycja takiej procedury jest zamieszczona w Rozdziale 7 niniejszego raportu dotyczącego środowiska.

6 Ocena prawdopodobnych znaczących wpływów

Jak wspomniano w poprzednim Rozdziale ocena dokonana w niniejszym raporcie została podzielona na dwa poziomy.

Pierwszy poziom to ocena związku i zgodności proponowanego programu z Ramami Polityki UE dotyczącej ochrony środowiska. Ta ocena jest podana w Załączniku 1 - poniżej.

Drugi poziom to ocena prawdopodobnych znaczących wpływów proponowanych środków na kluczowe kwestie środowiskowe. Ta ocena podana jest w Załączniku 2 - poniżej.

Kolejne działy niniejszego Rozdziału przedstawiają szerokie wprowadzenie do zrozumienia wpływów na środowisko zgodnie z tym, jak są one ocenione w Załączniku 2 poniżej. Gdy w Załączniku 2 zastosowany jest termin N/A – nie dotyczy – oznacza to, że nie jest możliwe określenie żadnego wpływu i/lub kierunku żadnego możliwego wpływu proponowanego środka.

6.1 Ocena celów i priorytetów – uwagi ogólne.

Cele programu kładą nacisk na zrównoważony rozwój jako na nieodłączną część celów programu. Oznacza to, że program w zasadzie jest sporządzony z właściwym uwzględnieniem możliwych wpływów na środowisko wynikających z proponowanych inicjatyw programu.

Priorytety drugi i trzeci – Mądre zarządzanie naszym środowiskiem / Zewnętrzna i wewnętrzna dostępność BSR oraz Zarządzanie Morzem Bałtyckim jako wspólnym zasobem – koncentrują się wyraźnie na zarządzaniu środowiskiem, co oznacza, że projekty wspierane w ramach tych priorytetów mają być projektowane jako wywierające pozytywny wpływ na środowisko lub przynajmniej to, że kwestie związane ze środowiskiem naturalnym będą w nich uważane rozpatrywane.

Drugi priorytet - Mądre zarządzanie naszym środowiskiem / Zewnętrzna i wewnętrzna dostępność BSR - nie wskazuje żadnych wyraźnych kierunków wsparcia projektów w związku z ich potencjalnymi wpływami na środowisko. Projekty mogłyby mieć pozytywny wpływ na środowisko pod względem

pewnych parametrów (na przykład powietrze, hałas i klimat), jeśli mają one na przykład za cel rozwój alternatyw dla transportu drogowego. Projekty takie mogłyby mieć wpływy ujemne pod względem innych parametrów, na przykład różnorodności biologicznej i wykorzystywania ziemi, jeśli skoncentrują się na nowej infrastrukturze.

Jednakże istnieje także możliwość negatywnych wpływów na środowisko, jeśli na przykład wsparcie zostanie udzielone projektom infrastrukturalnym, które zwiększą ogólną ilość przewożonych towarów i osób, a szczególnie jeśli stworzą one podstawy do zwiększenia transportu drogowego.

Nie jest możliwe określenie, w jakim stopniu ogólne oddziaływanie programu na środowisko będzie pod wpływem projektów wspartych w ramach jednego priorytetu oraz jakie będą wpływy projektów wspieranych w ramach jednego priorytetu na projekty wspierane w ramach innego priorytetu, ponieważ nie ma jeszcze żadnych kierunków, zgodnie z którymi dostępne fundusze będą dzielone pomiędzy cztery priorytety.

6.2 Ocena kierunków wsparcia

Konkretna ocena każdego z kierunków wsparcia jest podana w tabeli w Załączniku 2. Ocena ta jest podsumowana poniżej, gdzie omówiona jest kwestia, dla jakich rodzajów projektów zostały zidentyfikowane pozytywne lub negatywne wpływy na każdą dziedzinę środowiska. Podsumowanie to może być także scharakteryzowane jako **zbiorcze skutki** kierunków wsparcia w zakresie każdej zidentyfikowanej kwestii środowiskowej.

6.2.1 Różnorodność biologiczna, flora i fauna

Bardzo dużo potencjalnych projektów do wspierania może mieć wpływ na różnorodność biologiczną, florę i faunę. Wszystkie rodzaje projektów dotyczących infrastruktury i większość projektów promujących turystykę będą miały jakiś wpływ. Jednakże tylko kilka z kierunków wsparcia jest opisanych wystarczająco szczegółowo, by zapewnić podstawę oceny, jakie to mogłyby być wpływy.

Zostało ustalonych kilka kierunków działań, gdzie może być oczekiwany pozytywny wpływ na różnorodność biologiczną, florę i faunę, włączając:

- działania mające na celu unowocześnienie środowiska miejskiego i dziedziny publiczne, włączając odnowienie miast i rozwój terenów pod ponowną zabudowę.
- środki mające na celu zmniejszenie zagrożeń dla natury powodowanych przez zmianę klimatu
- środki koncentrujące się na poprawieniu bezpieczeństwa na morzu.

Nie zostały zidentyfikowane żadne kierunki dla działań, które mają jednoznaczny negatywny wpływ na różnorodność biologiczną oraz na florę i faunę.

6.2.2 Ludność i zdrowie ludzkie

Wiele projektów może mieć niebezpośredni wpływ na ludność i zdrowie ludzkie włączając projekty wpływające na większość innych zagadnień związanych ze środowiskiem, takich jak gleba, woda i powietrze. Żaden z kierunków działań nie zajmuje się bezpośrednio ludnością i zdrowiem ludzkim.

6.2.3 Gleba / wykorzystanie ziemi

Ocenia się, że projekty wspierające tworzenie nowej infrastruktury mają negatywny wpływ na wykorzystywanie ziemi. Żaden z kierunków działań nie ma bezpośredniego wpływu na jakość gleby.

6.2.4 Woda

Środki koncentrujące się na bezpieczeństwie na morzu są oceniane jako mające potencjalnie pozytywny wpływ na wodę.

6.2.5 Powietrze i czynniki klimatyczne

Wiele kierunków działań jest ocenianych jako mające potencjalny pozytywny wpływ na powietrze i czynniki klimatyczne włączając:

- działania promujące wykorzystywanie energii odnawialnej
- działania promujące “gospodarkę niskowęglową”
- środki redukujące wielkości przewożonych towarów i osób

Żaden z kierunków działania nie został zidentyfikowany jako mający jednoznacznie negatywny wpływ na powietrze i czynniki klimatyczne.

6.2.6 Aktywa materialne

Jedynym kierunkiem działań, zidentyfikowanym jako mający potencjalny wpływ na aktywa materialne, są środki mające na celu zmniejszenie zagrożeń dla mienia związanych ze zmianą klimatu.

6.2.7 Dziedzictwo kulturowe

Jeden z tytułów w ramach priorytetu pierwszego odnosi się do tożsamości regionalnej i dziedzictwa kulturowego. Kierunki wsparcia w ramach tego tytułu podkreślają, że dziedzictwo naturalne i kulturowe powinno być wykorzystywane jako możliwość zwiększenia potencjału dla rozwoju strategii

dotyczącej zrównoważonej turystyki. Jeśli działania zwiększą turystykę w delikatnych obszarach, to możliwe jest, że takie działania będą miały negatywny wpływ na dziedzictwo kulturowe. Jeśli natomiast działania doprowadzą do uczynienia istniejącej turystyki bardziej zrównoważoną bez zwiększania ilości turystów, to będą one prawdopodobnie miały pozytywny wpływ.

6.2.8 Krajobraz

Ocenia się, że wiele kierunków działań ma wpływ na krajobraz. Projekty wspierające budowanie nowej infrastruktury oraz projekty wspierające wzrost turystyki w delikatnych regionach są oceniane jako mające potencjalnie negatywny wpływ. Wsparcie dla projektów, których celem jest zredukowanie zagrożeń dla krajobrazu ze strony zmiany klimatu, jest oceniane jako mające pozytywny wpływ.

6.2.9 Energia i wykorzystywanie zasobów odnawialnych

W priorytet pierwszy włączony jest odrębny tytuł skupiający się na energii. W ramach innego priorytetu zawarty jest temat „gospodarki niskowęglowej”. Wszystkie kierunki wsparcia zgodnie z tymi tytułami są oceniane jako mające pozytywny wpływ na wydajność energetyczną i potencjały energii odnawialnej.

6.2.10 Zapotrzebowanie na transport

Wszystkie działania promujące turystykę są uważane za mające wpływ na transport – z przewidywanym wzrostem wielkości turystyki. Jeśli dostępność zostanie poprawiona dzięki budowie nowej infrastruktury transportowej, prawdopodobne jest zwiększenie ogólnego zapotrzebowania na transport. Jeśli rozwój ten nie zostanie zrekomensowany w przyjazny dla środowiska sposób, wtedy rozwój transportu powodujący degradację środowiska prawdopodobnie będzie wzmocniony poprzez realizację proponowanych środków.

6.2.11 Przystosowanie do zmiany klimatu

W ramach priorytetu pierwszego jeden z tytułów koncentruje się na promowaniu innowacyjnego i zrównoważonego projektowania budynków oraz koncepcji wielofunkcyjnego wykorzystywania ziemi i innych rozwiązaniach odpowiadających na surowe warunki pogodowe. Ocenia się, że te działania będą miały pozytywny wpływ w związku z przystosowaniem do zmian klimatu.

6.3 Podsumowanie zbiorczych skutków

Analizowane kierunki wsparcia będą miały pozytywny wpływ na wszystkie istotne kwestie związane ze środowiskiem naturalnym z kilkoma tylko wyjątkami. Jedynymi kwestiami, gdzie zidentyfikowano potencjalne negatywne

wpływy, to wykorzystanie ziemi, zajmowanie terenu i zapotrzebowanie na transport.

Jednakże **nie** oznacza to, że można wykluczyć możliwości negatywnego wpływu ze strony programu na inne kwestie środowiskowe. Jak omówiono powyżej, możliwe było dokonanie analizy ograniczonej liczby kierunków wsparcia ze względu na charakter kierunków i/lub poziom szczegółów w opisie kierunków.

Powyżej omówiono także to, że dwa priorytety – 2 i 3 – podkreślają, odpowiednio, zrównoważenie i mądre zarządzanie środowiskiem, co oznacza, że kwestie związane ze środowiskiem powinny być rozpatrywane ostrożnie. Drugi priorytet dotyczący dostępności umożliwia wsparcie projektów prowadzących do zwiększenia ogólnych ilości transportów.

6.4 Możliwe wpływy na zidentyfikowane cele związane ze środowiskiem

Analiza zakresu zidentyfikowała cele związane z ochroną środowiska dla wszystkich badanych kwestii środowiskowych. Kilka z celów ochrony środowiska jest sformułowanych na poziomie regionalnym (HELCOM), jak również na poziomie krajowym w jednym lub więcej krajów w ramach programu BSR. Na tym etapie SEA nie miało sensu dokonywanie oceny wpływu na każdy ze zidentyfikowanych celów związanych z ochroną środowiska, ponieważ nie można wyciągnąć żadnych konkretnych wniosków dotyczących prawdopodobnego wpływu na środowisko spraw związanych ze środowiskiem, porównaj dział 6.3 powyżej.

Skutki dla istotnych celów związanych z ochroną środowiska będą musiały być oceniane dla każdego projektu ubiegającego się o wsparcie w ramach programu. Procedura dokonania takiej oceny jest zaproponowana poniżej.

6.5 Ocena prawdopodobnych znaczących wpływów nie przyjęcia Programu Operacyjnego BSR

Biorąc pod uwagę ogólny charakter prawdopodobnych zidentyfikowanych znaczących wpływów na środowisko naturalne i ogromny stopień niepewności wszelkich możliwych prognoz dotyczących tych wpływów, prawdopodobne znaczące skutki dla środowiska wynikające z nie przyjęcia Programu Operacyjnego BSR są równie trudne do określenia.

Bez dwóch zdań pozytywny wpływ na środowisko wynikający z przyjęcia programu, który zdecydowanie ma potencjał, do, między innymi, poprawienia istniejących warunków środowiska w regionie, to potencjał ten nie zostanie dalej rozwinięty w ramach projektów wspierających program, jeśli program nie zostanie przyjęty

Trudne jest ocenienie rangi i znaczenia tych potencjałów i ich braku w przypadku nie przyjęcia programu, jednak jasne jest, że na synergie stworzone

pomiędzy regionalnie sformułowanymi możliwościami wsparcia projektów i przyjętymi na poziomie krajowym planami i/lub projektami byłoby trudniej wpływać w sposób przyjazny dla środowiska, gdyby program nie został przyjęty.

Biorąc pod uwagę to, że regionalne problemy związane ze środowiskiem najlepiej rozwiązywać na poziomie regionalnym, a nawet jeszcze lepiej poprzez zintegrowanie kwestii środowiskowych do szerszych programów rozwoju, takich jak Program Operacyjny BSR, to oczywiste jest, że z jednej strony zajmowanie się problemami środowiska na poziomie regionalnym zostanie pozostawione działaniom korygującym, a z drugiej strony krajowe rozwiązania będą na czele możliwych rozwiązań problemów regionalnych.

Oba te wybory polityki wydają się mniej atrakcyjne i zdecydowanie znajdujące się poza obligatoryjnymi wzorami polityki wskazanymi jako droga naprzód w ramach polityki UE dotyczących przyjęcia i realizacji programów spójności i programów Funduszy Strukturalnych.

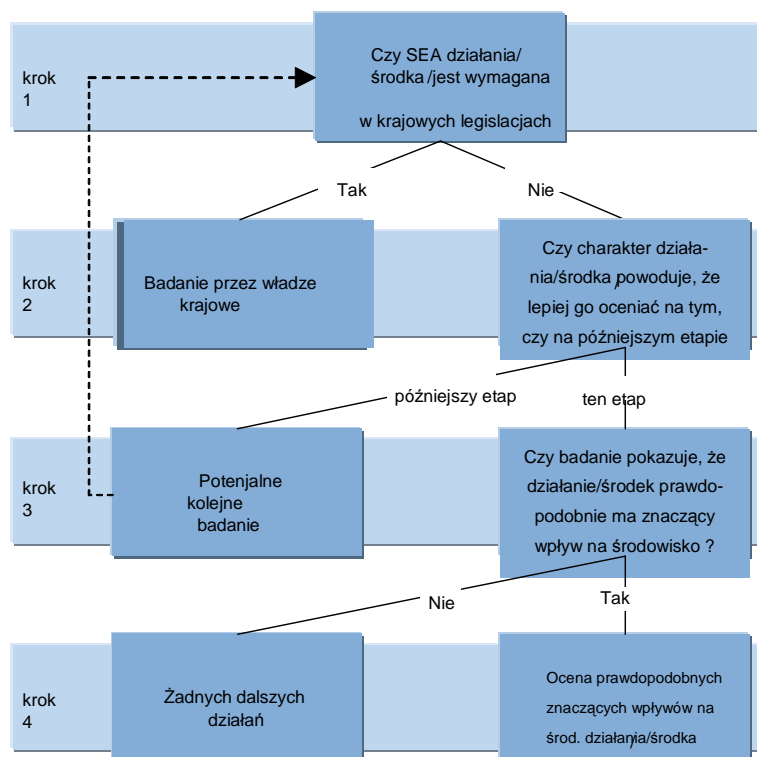
7 Proponowane wytyczne dla oceny oddziaływania na środowisko wniosków projektowych

Jak omówiono powyżej, możliwe było tylko dokonanie oceny prawdopodobnego wpływu na środowisko ograniczonej części programu. Tam gdzie można było dokonać oceny, mogła to być jedynie ogólna ocena jakościowa wskazująca, czy skutki dla zidentyfikowanych kwestii środowiskowych prawdopodobnie będą pozytywne, negatywne czy też neutralne.

W celu zapewnienia, że program nie będzie miał żadnych niezamierzonych skutków dla środowiska, proponowane jest sprawdzenie prawdopodobnych wpływów na środowisko wszystkich proponowanych działań/środków. Jeśli badanie wykaże, że proponowane działania/środki mogą mieć znaczące skutki dla środowiska, to skutki te powinny zostać ocenione przed przyznaniem wsparcia dla programu.

Jak pokazano na Rysunku 7.1 proponuje się, by procedura badania obejmowała cztery kroki.

Rysunek 7.1 Procedura badania

7.1 Krok pierwszy

Dyrektywa w sprawie oceny oddziaływania niektórych planów i programów na środowisko (Dyrektywa SEA) wymaga, by ocena wpływu na środowisko była dokonywana przez władze krajowe dla planów i programów, które są przygotowywane i/lub przyjmowane przez organ na poziomie krajowym, regionalnym lub lokalnym, włączając plany i programy współfinansowane przez Wspólnotę Europejską. Jeśli działaniem/środkiem, które ma zostać zrealizowane w wyniku Programu Morza Bałtyckiego jest taki plan lub program, to władze krajowe będą odpowiedzialne za sprawdzenie prawdopodobnych znaczących skutków dla środowiska. Plany i programy mające być realizowane jako wynik Programu Morza Bałtyckiego, a które **nie** są przygotowywane i/lub przyjmowane przez organ na poziomie krajowym, regionalnym lub lokalnym także muszą być sprawdzane pod kątem ich prawdopodobnych znaczących skutków dla środowiska. Za takie sprawdzenie odpowiedzialna będzie Instytucja Wykonawcza Programu BSR.

Konkretne projekty podlegające wymaganiom Dyrektywy EIA (Dyrektywa dotycząca ocena wpływu na środowisko) podlegają decyzjom władz krajowych.

7.2 Krok drugi

Proponowane mogą być działania mające na celu określenie ram dla rozwoju kolejnych działań/środków. Tak mogłoby na przykład być w przypadku wsparcia współpracy pomiędzy różnymi podmiotami zainteresowanymi z różnych miejsc w Regionie Morza Bałtyckiego w opracowywaniu projektu dotyczącego konkretnego obszaru. W takich sytuacjach badanie prawdopodobnych znaczących skutków dla środowiska powinno być przeprowadzone dla konkretnego projektu. Jeśli wsparcie realizacji takich projektów jest udzielane w ramach Programu BSR, to projekty te powinny być objęte ogólną procedurą rozpoczynającą się od kroku pierwszego.

7.3 Krok trzeci

Na tym etapie Instytucja Wykonawcza INTERREG Programu Regionu Morza Bałtyckiego, we współpracy z odpowiednimi władzami środowiskowymi, sprawdza, czy działania/środki mogą mieć znaczące skutki dla środowiska. Metodologia takiego sprawdzenia powinna kierować się następującymi wskazaniem podanymi w Podręczniku, włączając:

- Określenie kluczowych istotnych spraw i problemów do rozpatrzenia, w oparciu o kwestie związane ze środowiskiem wymienione w Dyrektywie SEA.
- Określenie istotnych celów ochrony środowiska, zaczerpniętych z obecnych lub mających się wkrótce ukazać:

- ram prawnych lub regulacyjnych,
- strategii środowiskowych, polityk i planów działania
- strategii zrównoważonego rozwoju
- strategii sektorowych i dokumentów politycznych, na przykład polityki i strategii dotyczące transportu lub energii.
- Określenie istotnych wskaźników i dostępnych danych.

W celu uczynienia tej procedury nadającą się do zastosowania, proponuje się, by przedstawienie wszystkich wyżej wymienionych informacji przez wnioskodawców było integralną częścią procedury aplikacyjnej. Zaproponowaliśmy standardowy formularz do wypełniania przez wnioskodawców, aby informacje te były dostarczane systematycznie i transparentnie. Formularz ten znajduje się w Załączniku 2.

7.4 Krok czwarty

Instytucja Wykonawcza na podstawie informacji dostarczonych przez wnioskodawców na etapie trzecim podejmie formalną decyzję dotyczącą tego, czy wymagana będzie ocena oddziaływania na środowisko.

Decyzja ta idealnie powinna odzwierciedlać zaangażowanie odpowiednich krajowych władz środowiskowych na etapie trzecim i być oparta na ich poradach dotyczących tego, czy propozycja wnioskodawców będzie miała znaczący wpływ na środowisko.

8 Monitorowanie znaczących wpływów na środowisko

Zgodnie z Artykułem 10 Dyrektywy SEA znaczące wpływy na środowisko wynikające z realizacji planów i programów są monitorowane w celu określenia na wczesnym etapie nieprzewidzianych niepożądanych wpływów oraz aby mieć możliwość podjęcia odpowiedniego działania naprawczego.

Proponuje się, by Sekretariat opracował program monitorowania, do włączenia w końcowy program, na dwóch poziomach w całym okresie realizacji Programu:

- na poziomie wniosku projektowego
- na poziomie realizacji projektu

Sugerowane do zastosowania są poniższe wskaźniki w związku z kwestiami środowiskowymi określonymi w Rozdziale 6.2. Tam, gdzie jest to właściwe, wskaźniki oparte są na głównych wskaźnikach dla EFRR i Funduszu Spójności, wymienionych w Indykatorywnych Wytocznych dotyczących Metod Oceny: wskaźniki monitorowania i oceny, Dokument roboczy nr 2, opracowany na nowy okres programowania 2007 – 2013 przez Komisję Europejską, Dyрекcję Generalną ds. Polityki Regionalnej.

Tabela 8 Proponowane wskaźniki

Kwestia środowiskowa określona w Rozdziale 6	Proponowane wskaźniki
Różnorodność biologiczna, flora i fauna	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba obszarów Natura 2000, na które wpływ ma program
Powietrze i czynniki klimatyczne	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba projektów dotyczących poprawy jakości powietrza • Zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych (ekwiwalenty CO₂)

Dziedzictwo kulturowe	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów mających wpływ na dziedzictwo kulturowe
Krajobraz	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów mających wpływ na krajobraz
Energia i wykorzystywane zasobów odnawialnych	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów koncentrujących się na oszczędzaniu energii Dodatkowa wydajność produkcji odnawialnej energii (MWh)
Zapotrzebowanie na transport	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów mających wpływ na zapotrzebowanie na transport
Przystosowanie do zmiany klimatu	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów koncentrujących się na reakcji na trudne warunki pogodowe

Monitorowanie znaczących wpływów na środowisko powinno stanowić także integralną część oceny śródkresowej i oceny ex-post Programu Morza Bałtyckiego 2007-2013.

Proponowana powyżej procedura oceny wniosków projektowych, jak również monitorowanie realizacji projektów, które powinno być integralną częścią SEA/EIA projektów, dostarczą dane konieczne do dokonania oceny śródkresowej i oceny ex-post.

Podczas sporządzania oceny śródkresowej i oceny ex-post ważne jest, by włączyć wyraźne zobowiązanie do dokonania oceny znaczących wpływów działań i projektów na odpowiednie cele związane ze środowiskiem. Do oceny śródkresowej powinno być włączone także wyraźne wymaganie dotyczące zaproponowania środków korygujących, jeśli ocena ta wykaże nieprzewidziane niepożądane wpływy na środowisko.

Załącznik 1: Ocena związku i zgodności proponowanych środków z Ramami Polityki UE dotyczącej ochrony środowiska

Program Operacyjny BSR	Związki z priorytetami EAP6	Związki ze strategiami tematycznymi
Priority #1: Fostering innovations across the BSR Priorytet #1: Promowanie innowacyjności w całym BSR		
<u>1. Wspieranie wydajności źródeł innowacji</u> <ul style="list-style-type: none"> • tworzenie modelowych rozwiązań w zakresie zapewniania odpowiedniej infrastruktury technicznej (energia, transport, komunikacja) i społecznej (edukacja, kształcenie, dostęp do zasobów R&D, centra doskonałości i kompetencji), poprzez odpowiednie usługi, planowanie przestrzenne i wsparcie administracyjne oraz wykorzystywanie różnic kulturowych w celu zwiększenia wydajności klastrów na poziomie BSR • stymulowanie tworzenia nowych klastrów, szczególnie w E-BSR • łączenie wydajności klastrów regionalnych ponad granicami krajowymi • zwiększenie handlu w BSR oraz zwiększenie przepływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych poprzez współpracę i partnerstwo transnarodowe pomiędzy sektorem prywatnym i administracją publiczną (na przykład wspieranie współpracy pomiędzy MŚP z różnych krajów, wspieranie działań outsourcingowych wewnątrz BSR, wpływanie na krajowe i regionalne akty prawne itd.) • wspólne tworzenie i rozpowszechnianie przykładów lepszego wykorzystywania potencjału innowacyjnego pracowników przedsiębiorstw • wspólne wykorzystywanie (drogiego) wyposażenia badawczego, laboratoriów, testy środowiskowe • wspólny rozwój usług biznesowych opartych na wiedzy specjalistycznej • transnarodowa analiza porównawcza odnoszących sukcesy klastrów, programów i polityk wsparcia • wspólne tworzenie modelowych rozwiązań i możliwości do przekazania wyników wewnątrz i pomiędzy różnymi klastrami ponad granicami narodowymi • wspólny marketing osiągnięć i możliwości BSR w tworzeniu i transferze innowacji oraz w przyciąganiu bezpośrednich inwestycji zagranicznych 	Brak (bezpośrednich) związków z priorytetami EAP6	Brak (bezpośrednich) związków ze strategiami tematycznymi
<u>2. Ułatwianie transnarodowego transferu technologii i rozpowszechniania wiedzy</u> <ul style="list-style-type: none"> • tworzenie związków pomiędzy centrami R&TD i międzynarodowymi centrami doskonałości R&TD w celu poprawienia dostępu do wiedzy naukowej i transferu technologii • tworzenie istotnych transnarodowo ram wsparcia finansowego, organizacyjnego, prawnego i administracyjnego dla instytucji zajmujących się transferem technologii • koordynacja podejść do polityk i strategii innowacyjnych na poziomie krajowym i regionalnym w całym BSR • tworzenie struktur wsparcia BSR (areny wsparcia, sieci centrów krajowych, centra 	Brak (bezpośrednich) związków z priorytetami 6 EAP	Brak (bezpośrednich) związków ze strategiami tematycznymi

Program Operacyjny BSR	Związki z priorytetami EAP6	Związki ze strategiami tematycznymi
<p>transnarodowe) dla innowacji i kwalifikacji</p> <ul style="list-style-type: none"> wspólne wysiłki w celu poprawienia dostępu MŚP do wiedzy i kompetencji w ich działaniach międzynarodowych wspólne pilotażowe wprowadzanie szeroko stosowalnych innowacji w gospodarkę BSR, głównie w MŚP oraz w firmach rzemieślniczych (na przykład ułatwianie rutynowych czynności lub produkcji przyjaznej dla środowiska) 		
<p><u>3. Wzmacnianie zrozumienia społecznego i udziału społeczeństwa</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ułatwianie tworzenia sieci i wymiany najlepszych praktyk w zakresie edukacji i innych polityk, które zapewniają podstawy dla środowiska innowacyjnego wzmacnianie centrów i struktur edukacyjnych w zakresie wyższego kształcenia i dokształcania lub kształcenia ustawicznego w celu bardziej efektywnego rozprzestrzeniania innowacji w całym BSR tworzenie pilotażowych przykładów w celu zwiększenia wiedzy technicznej w BSR wśród różnych grup wiekowych rozwój przykładów najlepszych praktyk w zakresie regionalnej i lokalnej komunikacji pomiędzy różnymi podmiotami zainteresowanymi, grupami społecznymi itp. dotyczącej wpływów innowacji tworzenie najlepszych praktyk przyciągania ludzi w różnym wieku, różnej płci i różnych zawodów do kwestii innowacji oraz promowanie ducha przedsiębiorczości i innowacji tworzenie projektów prezentujących, jak zwiększona konkurencyjność może być lepiej związana z postępem społecznym przygotowywanie regionalnych strategii w celu promowania i wykorzystywania zasobów ludzkich na rzecz rozprzestrzeniania innowacji w całym BSR 	Brak (bezpośrednich) związków z priorytetami 6 EAP	Brak (bezpośrednich) związków ze strategiami tematycznymi
Priorytet #2: Mądre zarządzanie naszym środowiskiem / Zewnętrzna i wewnętrzna dostępność BSR		
<p><u>1. Wzajemnie uzupełniające się środki w zakresie transportu i ICT zwiększające dostępność i wzrost społeczno-gospodarczy</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Planowanie i programy realizacji Bałtyckich Autostrad Morskich jako powiększenie i połączenie korytarzy transportowych na łądzie Tworzenie i wprowadzanie rozwiązań na małą skalę w celu poprawienia interoperacyjności jeśli chodzi o połączenia port-zaplecze i związki pomiędzy sieciami transnarodowymi – krajowymi - regionalnymi (zajmowanie się najgorszymi przypadkami, podkreślanie dobrych przykładów i tworzenie nowych) 	Cel nie jest w konflikcie z priorytetami 6 EAP, chociaż kwestia transportu potencjalnie narusza wszystkie priorytety 6 EAP, szczególnie priorytet 1 (zmiana klimatu), ze względu na szkody wyrządzane dla środowiska powodowane emisją gazu.	Cel nie jest w konflikcie ze strategiami tematycznymi, chociaż kwestia transportu potencjalnie narusza: ST 1 : Zanieczyszczenie powietrza ; ST 3 : Środowisko morskie ; ze względu na szkody

Program Operacyjny BSR	Związki z priorytetami EAP6	Związki ze strategiami tematycznymi
<ul style="list-style-type: none"> • Optymalizacja połączeń transportu lotniczego w BSR w kontekście zrównoważonego rozwoju, wzrostu gospodarczego i dostępności • Przygotowywanie inwestycji w jakość i poprawianie jakości transportu publicznego z myślą o poprawieniu dostępności niektórych obszarów (na przykład najdalej położonych obszarów i obszarów słabo zaludnionych itd.) • Przygotowywanie inwestycji zwiększających absorpcję ICT w słabo rozwiniętych obszarach i przeciwdziałanie terytorialnemu wykluczeniu cyfrowemu • Wydajność i harmonizacja polityk dotyczących transportu i ICT we wszystkich krajach oraz przełożenie tego na wszechstronne polityki rozwoju regionalnego uzupełnione działaniami edukacyjnymi • Dostarczanie, testowanie oraz ocena wpływu terytorialnego rozwiązań w zakresie transportu i ICT dostosowanych do niskiej gęstości zaludnienia na północy Regionu BSR i zwiększonego zapotrzebowania na infrastrukturę transportu i usługi serwisowe na południu 		wyrządzane dla środowiska powodowane emisją gazu.
<p><u>2. Działania stymulujące dalszą integrację wewnątrz istniejących strategicznych stref rozwoju i tworzenie nowych (mających na celu lepsze wykorzystanie potencjału społeczno-gospodarczego sąsiadujących terytoriów)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Przygotowanie multimodalnych rozwiązań transportowych (ze zwróceniem szczególnej uwagi na transport morski, śródlądowe drogi wodne i transport kolejowy) mających na celu przeciwdziałanie tworzenia się wąskim gardłom i uzupełnianie brakujących połączeń wzdłuż transnarodowych korytarzy transportowych i umożliwienie przekształcenia ich w strategiczne strefy rozwoju ▪ Opracowywanie rozwiązań zabezpieczających stabilność stref rozwoju określonych i zbadanych w ramach Interreg IIC i IIIB (wspólne programy rozwoju transnarodowego i strategię tematyczne, tworzenie struktur instytucjonalnych do monitorowania i doradzania w zakresie inwestycji, opracowywanie wspólnych produktów markowych itd.) ▪ Opracowanie, testowanie i rozpowszechnianie modeli i narzędzi do skutecznego zarządzania strategicznymi strefami rozwoju 	Cel nie jest w konflikcie z priorytetami 6 EAP, chociaż kwestia transportu potencjalnie narusza wszystkie priorytety 6 EAP, szczególnie priorytet 1 (zmiana klimatu), ze względu na szkody wyrządzane dla środowiska powodowane emisją gazu.	Cel nie jest w konflikcie ze strategiami tematycznymi, chociaż kwestia transportu potencjalnie narusza: ST 1 : Zanieczyszczenie powietrza ; ST 3 : środowisko morskie ; ze względu na szkody wyrządzane dla środowiska powodowane emisją gazu.
Priorytet #3: Dostępność / Zarządzanie Morzem Bałtyckim jako wspólnym zasobem		
<p><u>1. Ekonomiczne zarządzanie obszarami otwartego morza i zrównoważone wykorzystywanie zasobów morskich</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Przygotowywanie strategii, działań i inwestycji pilotażowych w zakresie wykorzystywania zasobów morskich na przykład wspólne transnarodowe działania w zakresie zaawansowanych 	Cel jest zgodny z: Priorytetem 1: Zmiany klimatu	Cel jest zgodny z: ST 1: Zanieczyszczenie powietrza:

Program Operacyjny BSR	Związki z priorytetami EAP6	Związki ze strategiami tematycznymi
<p>technologii, kultury morskiej, wykorzystywania hydratów gazu ziemnego, energii produkowanej z siły wiatru na wodach przybrzeżnych, hodowli ryb, wykorzystywania biomasy, turystyki podwodnej)</p> <ul style="list-style-type: none"> Działania zorientowane na stworzenie mapy delikatności przestrzeni Morza Bałtyckiego, w wyniku czego powstałaby wizualizacja zbadanych potencjalnych zasobów morskich, wykryte zostałyby również obszary możliwych konfliktów. 	<p>Wykorzystywanie energii produkowanej z siły wiatru na wodach przybrzeżnych i hydratów gazu ziemnego przyczyni się do zmniejszenia emisji gazu</p> <p>Priorytetem 2: Przyroda i różnorodność biologiczna</p>	<p>Energia produkowana z siły wiatru na wodach przybrzeżnych i wykorzystywanie hydratów gazu ziemnego przyczyni się do osiągnięcia celów redukcji.</p>
<p><u>2. Gospodarowanie wodą ze zwróceniem szczególnej uwagi na wyzwania stawiane przez zmiany klimatu i/lub zmiany demograficzne</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Opracowanie strategii i wspólne działania demonstracyjne mające na celu poprawienie jakości wody w Morzu Bałtyckim i jego zlewisku, efektywne wykorzystywanie wody i zaopatrzenie w wodę oraz środki ochrony przed powodzią Opracowanie ram legislacyjnych i konkretnych strategii, planów działania i realizacja działań w celu zminimalizowania wpływów zmiany klimatu na gospodarkę wodą Wspólne rozwiązania i działania pilotażowe mające na celu lepszą ochronę wartościowych zasobów morskich 	<p>Cel jest zgodny z:</p> <p>Priorytetem 2: Przyroda i różnorodność biologiczna</p> <p>Działania przyczynią się do rozwoju i ochrony systemów naturalnych</p> <p>Priorytetem 4: Zasoby naturalne i odpady:</p> <p>Działania powstrzymają konsumpcję zasobów w celu nie przekraczania możliwości środowiska</p>	<p>Cel jest zgodny z:</p> <p>ST 1: Zanieczyszczenie powietrza:</p> <p>Działania pomogą (niebezpośrednio) „zintegrować sprawę jakości powietrza w inne dziedziny polityki”.</p> <p>ST 3: Ochrona i zachowanie środowiska morskiego;</p> <p>Poprzez ochronę zasobów morskich i poprawienie jakości wody działania przyczynią się do czystszych i odnowionych mórz i oceanów</p>
<p>3. Zintegrowany rozwój obszarów przybrzeżnych i nadmorskich</p> <ul style="list-style-type: none"> Przygotowanie strategii, narzędzi i metod w celu zminimalizowania zagrożeń dla środowiska wynikających zarówno z zagrożeń naturalnych, jak i działań ludzkich (transport morski, turystyka, rybołówstwo itd.) Wspólne działania w celu zwiększenia gotowości i reakcji na morzu w razie wypadku lub wylewu ropy (planowanie awaryjne, harmonizacja ram legislacyjnych, zasad i regulacji) Wspólne strategie i działania w celu zwiększenia niezawodności transportu morskiego na Morzu Bałtyckim (na przykład kruszenie lodów, transport niebezpiecznych towarów) Harmonizacja krajowych planów gospodarowania środowiskiem morskim i wspólna transnarodowa realizacja ich odpowiednich części 	<p>Cele są niebezpośrednio zgodne z priorytetami 6 EAP (głównie z priorytetem 2 i 4), pod tym względem, że zagrożenia ze strony ludzkiej, którym mają zapobiegać/pokonywać mają potencjalnie ujemny wpływ na środowisko.</p>	<p>Cele są niebezpośrednio zgodne ze strategiami tematycznymi (głównie ST 3), pod tym względem, że zagrożenia ze strony ludzkiej, którym mają zapobiegać/pokonywać mają potencjalnie ujemny wpływ na środowisko.</p>

Program Operacyjny BSR	Związki z priorytetami EAP6	Związki ze strategiami tematycznymi
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Opracowanie i realizacja zintegrowanego gospodarowania strefą nadmorską w celu budowania kompetencji na poziomie regionalnym i krajowym • Przygotowanie scenariuszy, strategii i planów interwencji w celu ograniczenia wpływów zmian klimatu na obszary nadmorskie 		
Priorytet 4: Promowanie atrakcyjnych i konkurencyjnych miast i regionów		
<p><u>1. Wzmacnianie regionów metropolitalnych, miast i obszarów miejskich jako motorów rozwoju gospodarczego</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Pielęgnowanie transnarodowej współpracy miast utworzonej w celu rozwiązywania wspólnych problemów związanych z regionalnym rozwojem gospodarczym (na przykład w zakresie polityki przedsiębiorczości, przyciągania zagranicznych inwestycji bezpośrednich, promowania gospodarki opartej na wiedzy, podejmowania decyzji w korporacjach, jakości środowiska biznesowego, wydajności pracy, zachowania środowiska miejskiego, wzmocnienia środowiska obywatelskiego jako ważnego czynnika rozwoju itd.) ▪ Dalszy rozwój transnarodowej współpracy miast utworzonej w celu poprawienia wspólnego dostarczania usług w ogólnym interesie społeczno-gospodarczym poprzez współpracę miast i regionów oraz mądre wykorzystywanie rozwiązań ICT (na przykład usługi w zakresie opieki zdrowotnej, usługi transportu publicznego, usługi edukacyjne, usługi związane z zatrudnieniem) ▪ Wspólne przygotowywanie i realizacja strategii dotyczących przekształceń gospodarczych (od produkcji do usług) w sieciach miast nie – metropolitalnych, ze zwrócenie szczególnej uwagi na mniejsze i ulokowane na peryferiach ośrodki ▪ Opracowywanie, testowanie i rozpowszechnianie polityk (włączając rozwiązania modelowe i dobre praktyki) w zakresie współpracy pomiędzy metropoliami i małymi oraz średnimi miastami ▪ Wspólne tworzenie możliwych do przekazania rozwiązań w zakresie wydajnych partnerstw miasto-wieś zajmujących się wspólnymi problemami związanymi z rozwojem (na przykład przekształcanie w przedmieścia, zwiększona ilość osób dojeżdżających do pracy, wspólne oszczędzanie energii, gospodarka alternatywną i odnawialną energią, rozwiązania w celu połączenia turystyki miejskiej i wiejskiej) ▪ Opracowywanie i realizacja wspólnych strategii adaptacyjnych dla obszarów wiejskich potrzebujących przekształceń (z naciskiem na strukturę zasiedlenia) w celu utrzymania i zwiększenia możliwości zatrudnienia 	<p>Cele są potencjalnie sprzeczne z priorytetami EAP6, ze względu na potencjalne szkody wyrządzone środowisku przez zwiększenie przemysłu i wzrost gospodarczy</p> <p>Działanie 5 jest zgodne z priorytetem 3 (Środowisko i zdrowie oraz jakość życia), gdyż promuje ono zrównoważony rozwój miejski</p>	<p>Cele są potencjalnie sprzeczne z priorytetami ze strategiami tematycznymi, ze względu na potencjalne szkody wyrządzone środowisku przez zwiększenie przemysłu i wzrost gospodarczy</p> <p>Działanie 5 jest zgodne ze ST 7 (Rozwój miejski) gdyż redukuje ujemny wpływ miast na środowisko</p>
<p><u>2. Strategiczne wsparcie dla zintegrowanego rozwoju BSR oraz spójności społeczno-gospodarczej i terytorialnej</u></p>	<p>Ogólnie nie ma (bezpośrednich) związków z priorytetami 6 EAP.</p>	<p>Ogólnie nie ma (bezpośrednich) związków ze strategiami</p>

Program Operacyjny BSR	Związki z priorytetami EAP6	Związki ze strategiami tematycznymi
<ul style="list-style-type: none"> Przygotowanie i realizacja <u>międzysektorowych i terytorialnych strategii rozwoju</u> na poziomie panbałtyckim w celu kierowania społeczno-gospodarczymi transformacjami w Regionie (na przykład kreowanie marki BSR, przekształcanie struktur zasiedlenia na obszarach wiejskich, zalesianie, wzmacnianie zrównoważonego wykorzystywania i gospodarowania zasobami naturalnymi i kulturowymi, rozwój sieci obszarów chronionych itd.) Przygotowanie i realizacja wspólnych strategii w zakresie oszczędzania energii i czystszej produkcji, promowanie i transfer wiedzy dotyczącej wzorców gospodarowania energią alternatywną i odnawialną oraz technologii przyjaznych dla środowiska i wydajnych ekologicznie Przygotowanie i realizacja strategii marketingowych i wysiłków dotyczących twierdz BSR w biznesie i środowisku biznesowym (infrastruktura, kultura, natura) włączając wnioski dotyczące koniecznych poprawek Przygotowanie i realizacja transnarodowych strategii, działań i modeli adaptacyjnych dotyczących zmian demograficznych i procesów migracyjnych Wspólne działania mające na celu zwiększenia zaangażowania społeczeństwa i organizacji pozarządowych (NGO) w transnarodowe opracowywanie i realizację międzysektorowych strategii Rozwój produktów turystycznych BSR w oparciu o dziedzictwo kulturowe regionu i walory naturalne (na przykład planowanie i uruchamianie transnarodowych tras turystycznych, promowanie ekoturystyki w BSR i turystyki wiejskiej itd.) 	<p>Działanie 2 zgodne z:</p> <p>Priorytetem 1: Zmiana klimatu:</p> <p>Działanie 2 przyczyni się do zapewnienia zmniejszenia emisji gazów przez sektor energetyczny i przemysłowy</p> <p>Priorytetem 3: Środowisko i zdrowie oraz jakość życia:</p> <p>Działanie 2 pobudzi zrównoważony rozwój miejski</p>	<p>tematycznymi.</p> <p>Działanie 2 zgodne z:</p> <p>ST 1: Zanieczyszczenie powietrza:</p> <p>Oszczędności energii przyczynią się do osiągnięcia pułapów redukcji emisji gazu</p> <p>ST 7 Rozwój miejski:</p> <p>Działanie 2 przyczyni się do uczynienia z miast bardziej atrakcyjnych i zdrowszych miejsc do mieszkania, szczególnie poprzez transfer wiedzy (w ST 7 zwany wymianą najlepszych praktyk)</p>

Załącznik 2: Ocena wpływów proponowanych środków na środowisko naturalne

Kierunki wsparcia	Kwestie środowiskowe i cele do rozważenia	Wskaźniki środowiskowe lub konkretne pytania do kierowania SEA	Potencjalny wpływ	Uwagi i przypuszczenia
Priorytet #1: Promowanie innowacyjności w całym BSR				
1.1 Wsparcie wydajności istniejących klastrów przemysłowych i stymulowanie powstawania nowych				
<ul style="list-style-type: none"> zwiększenie wydajności klastrów na poziomie BSR poprzez zapewnianie właściwej infrastruktury technicznej (energia, transport, komunikacja) i społecznej (edukacja, kształcenie, centra doskonałości i kompetencji), poprzez odpowiednie usługi, planowanie przestrzenne i wsparcie administracyjne oraz wykorzystywanie różnic kulturowych 	Nie dotyczy			
<ul style="list-style-type: none"> stymulowanie powstawania nowych klastrów, zwłaszcza w E - BSR 	Nie dotyczy			
<ul style="list-style-type: none"> wspólne wysiłki w celu poprawienia dostępu MŚP do wiedzy i kompetencji w ich działalności międzynarodowej 	Nie dotyczy			
<ul style="list-style-type: none"> zwiększenie handlu w BSR oraz zwiększenie przepływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych poprzez współpracę i partnerstwo transnarodowe pomiędzy sektorem prywatnym i administracją publiczną (na przykład wspieranie współpracy pomiędzy MŚP z różnych krajów, wspieranie działań outsourcingowych wewnątrz BSR, wpływanie na krajowe i regionalne akty prawne itd.) 	Nie dotyczy			
<ul style="list-style-type: none"> wymiana najlepszych praktyk, analiza porównawcza polityk oraz wspólne tworzenie modelowych rozwiązań i możliwych do przekazania wyników poprzez współpracę wewnątrz i pomiędzy różnymi klastrami ponad granicami krajowymi 	Nie dotyczy			

Komentarz [W1]:

<ul style="list-style-type: none"> wspólny marketing osiągnięć i możliwości BSR w tworzeniu i transferze innowacji oraz w przyciąganiu bezpośrednich inwestycji zagranicznych 	Nie dotyczy			
1.2 Działania zwiększające wsparcie polityki i łączności krajowych i regionalnych systemów innowacji w BSR				
<ul style="list-style-type: none"> tworzenie związków pomiędzy ośrodkami R&TD i międzynarodowymi centrami doskonałości R&TD w celu poprawienia dostępu do wiedzy naukowej i poprawienia transferu technologii 	Nie dotyczy			
<ul style="list-style-type: none"> tworzenie transnarodowo istotnych ram wsparcia finansowego, organizacyjnego, prawnego i administracyjnego dla instytucji zajmujących się transferem technologii 	Nie dotyczy			
<ul style="list-style-type: none"> koordynacja podejść do polityk i strategii innowacyjnych na poziomie krajowym i regionalnym w całym BSR 	Nie dotyczy			
<ul style="list-style-type: none"> tworzenie struktur wsparcia BSR dla innowacji i kwalifikacji 	Nie dotyczy			
1.3 Wzmacnianie zrozumienia społecznego i udziału społeczeństwa				
<ul style="list-style-type: none"> ułatwianie tworzenia sieci i wymiany najlepszych praktyk w zakresie edukacji i innych polityk, które zapewniają podstawy dla środowiska innowacyjnego 	Nie dotyczy			
<ul style="list-style-type: none"> wzmacnianie centrów i struktur edukacyjnych w zakresie szkolnictwa wyższego i doksztalcania lub kształcenia ustawicznego w celu bardziej efektywnego rozprzestrzeniania innowacji w całym BSR 	Nie dotyczy			
<ul style="list-style-type: none"> tworzenie pilotażowych przykładów w celu zwiększenia wiedzy technicznej w BSR 	Nie dotyczy			

<ul style="list-style-type: none"> • rozwój przykładów najlepszych praktyk w zakresie regionalnej i lokalnej komunikacji pomiędzy różnymi podmiotami zainteresowanymi, grupami społecznymi itp. dotyczącej wpływów innowacji jak również przyciąganie zainteresowania ludzi w różnym wieku, różnej płci i różnych zawodów do kwestii innowacji 	Nie dotyczy			
<ul style="list-style-type: none"> • tworzenie projektów prezentujących, jak zwiększona konkurencyjność może być lepiej związana z postępem społecznym 	Nie dotyczy			
<ul style="list-style-type: none"> • przygotowywanie regionalnych strategii w celu promowania i wykorzystywania zasobów ludzkich na rzecz rozprzestrzeniania innowacji w całym BSR 	Nie dotyczy			

Kierunki wsparcia	Kwestie środowiskowe i cele do rozważenia	Wskaźniki środowiskowe lub konkretne pytania do kierowania SEA	Potencjalny wpływ	Uwagi i przypuszczenia
Priorytet # II: Zewnętrzna i wewnętrzna dostępność BSR				
2.1 Wzajemnie uzupełniające się środki w zakresie transportu i ICT zwiększające dostępność i wzrost społeczno-gospodarczy				
<ul style="list-style-type: none"> Planowanie i programy realizacji Bałtyckich Autostrad Morskich jako powiększenia i połączenia korytarzy transportowych na lądzie 	<ul style="list-style-type: none"> * transport * wykorzystanie ziemi * krajobraz * różnorodność biologiczna * woda * powietrze * czynniki klimatyczne 	<ul style="list-style-type: none"> * stopień, w jakim działania spowodują zmianę środka transportu/stopień w jakim zwiększy się transport * zajmowanie terenu pod przewidywane obiekty * wpływy działań na krajobraz * prawdopodobieństwo wpływu na różnorodność biologiczną * stopień, w jaki działania zwiększą zanieczyszczenie wody * stopień, w jaki działania zwiększą zanieczyszczenie powietrza * stopień, w jaki zwiększą się gazy 	-	Najprawdopodobniej wpływ negatywny. Jeśli zwiększy się transport na lądzie i na morzu ze względu na powiększenie i połączenie korytarzy transportowych, to wpływ na wszystkie wymienione czynniki środowiskowe prawdopodobnie będzie negatywny.

		klimatyczne		
<ul style="list-style-type: none"> Tworzenie i wprowadzanie rozwiązań na małą skalę w celu poprawienia interoperacyjności, jeśli chodzi o połączenia port-zaplecze i związki pomiędzy sieciami transnarodowymi – krajowymi -regionalnymi (zajmowanie się najgorszymi przypadkami, podkreślanie dobrych przykładów i tworzenie nowych) 	<ul style="list-style-type: none"> * krajobraz * transport * różnorodność biologiczna * powietrze * wykorzystanie ziemi * czynniki klimatyczne 	jak powyżej	-	Najprawdopodobniej wpływ negatywny. Jeśli zwiększy się transport na lądzie i na morzu ze względu na poprawienie interoperacyjności, to wpływ na wszystkie wymienione czynniki środowiskowe prawdopodobnie będzie negatywny.
<ul style="list-style-type: none"> Optymalizacja połączeń transportu lotniczego w BSR w kontekście zrównoważonego rozwoju, wzrostu gospodarczego i dostępności 	Nie dotyczy			
<ul style="list-style-type: none"> przygotowywanie inwestycji w transport publiczny z myślą o poprawieniu dostępności niektórych obszarów (na przykład najdalej położonych obszarów i obszarów słabo zaludnionych) 	Nie dotyczy			
<ul style="list-style-type: none"> Przygotowywanie inwestycji zwiększających absorpcję ICT w słabo rozwiniętych obszarach i przeciwdziałanie terytorialnemu wykluczeniu cyfrowemu 	Nie dotyczy			
<ul style="list-style-type: none"> Wydańność i harmonizacja polityk dotyczących transportu i ICT we wszystkich krajach oraz przełożenie tego na wszechstronne polityki rozwoju regionalnego uzupełnione działaniami edukacyjnymi 	Nie dotyczy			
<ul style="list-style-type: none"> Dostarczanie, testowanie oraz ocena wpływu terytorialnego modelowych rozwiązań w zakresie transportu i ICT dostosowanych do niskiej gęstości zaludnienia na północy Regionu i 	Nie dotyczy			

zwiększonego zapotrzebowania na infrastrukturę transportu i usługi transportowe na południu				
2.2 Działania stymulujące dalszą integrację wewnątrz istniejących strategicznych stref rozwoju i tworzenie nowych (mających na celu lepsze wykorzystanie potencjału społeczno-gospodarczego sąsiadujących terytoriów)				
<ul style="list-style-type: none"> Przygotowanie multimodalnych rozwiązań transportowych (ze zwróceniem szczególnej uwagi na transport morski, śródlądowe drogi wodne i transport kolejowy) mających na celu przeciwdziałanie tworzenia się wąskim gardłom i uzupełnianie brakujących połączeń wzdłuż transnarodowych korytarzy transportowych i umożliwienie przekształcenia ich w strategiczne strefy rozwoju 	Nie dotyczy			
<ul style="list-style-type: none"> Opracowywanie rozwiązań zabezpieczających stabilność stref rozwoju określonych i zbadanych w ramach Interreg IIC i IIIB (wspólne programy rozwoju transnarodowego i strategię tematyczne, tworzenie struktur instytucjonalnych do monitorowania i doradzania w zakresie inwestycji, opracowywanie wspólnych produktów markowych) 	Nie dotyczy			
<ul style="list-style-type: none"> Opracowanie, testowanie i rozpowszechnianie modeli i narzędzi do skutecznego zarządzania strategicznymi strefami rozwoju 	Nie dotyczy			

Kierunki wsparcia	Kwestie środowiskowe i cele do rozważenia	Wskaźniki środowiskowe lub konkretne pytania do kierowania analizami w procesie SEA	Potencjalny wpływ	Uwagi i przypuszczenia
Priorytet # III: ZARZĄDZANIE MORZEM BAŁTYCKIM JAKO WSPÓLNYM ZASOBEM				
3.1 Ekonomiczne zarządzanie obszarami otwartego morza i zrównoważone wykorzystywanie zasobów morskich				
<ul style="list-style-type: none"> Przygotowywanie strategii, działań i inwestycji pilotażowych w zakresie wykorzystywania zasobów morskich, na przykład wspólne transnarodowe działania w zakresie zaawansowanych technologii, kultury morskiej, wykorzystywania hydratów gazu ziemnego, energii produkowanej z siły wiatru na wodach przybrzeżnych, hodowli ryb, wykorzystywania biomasy, turystyki podwodnej) 	Nie dotyczy			
<ul style="list-style-type: none"> Działania zorientowane na stworzenie mapy delikatności przestrzeni Morza Bałtyckiego, w wyniku czego powstałaby wizualizacja zbadanych potencjalnych zasobów morskich, wykryte zostałyby również obszary możliwych konfliktów. 	Nie dotyczy			

3.2 Gospodarowanie wodą ze zwróceniem szczególnej uwagi na wyzwania stawiane przez zmiany klimatu i/lub zmiany demograficzne				
<ul style="list-style-type: none"> Opracowanie strategii i wspólne działania mające na celu poprawienie jakości wody w Morzu Bałtyckim i jego zlewisku, efektywne wykorzystywanie wody i zaopatrzenie w wodę oraz środki ochrony przed powodzią 	<ul style="list-style-type: none"> * Różnorodność biologiczna, flora i fauna; * Woda; * Ludność i zdrowie ludzkie * Czynniki klimatyczne 	<ul style="list-style-type: none"> * stopień, w jaki projekty mogą poprawić jakość wody, * stopień, w jaki projekty mogą poprawić zachowanie różnorodności biologicznej 	+	
<ul style="list-style-type: none"> Opracowanie ram legislacyjnych i konkretnych strategii, planów działania i realizacja działań w celu zminimalizowania wpływów zmiany klimatu na gospodarkę wodą 	Nie dotyczy			
3.3 Zintegrowany rozwój obszarów przybrzeżnych i nadmorskich				
<ul style="list-style-type: none"> Przygotowanie strategii, narzędzi i metod w celu zminimalizowania zagrożeń dla środowiska wynikających zarówno z zagrożeń naturalnych, jak i działań ludzkich (transport morski, turystyka, rybołówstwo itd.), jak również w celu zwiększenia gotowości i reakcji na morzu w razie wypadku lub wylewu ropy (planowanie awaryjne, harmonizacja ram legislacyjnych, zasad i regulacji) 	Nie dotyczy			
<ul style="list-style-type: none"> Zapewnienie innowacyjnych narzędzi i metod zwiększających niezawodność transportu morskiego na Morzu Bałtyckim (na przykład kruszenie lodów, transport niebezpiecznych towarów) 	Nie dotyczy			
<ul style="list-style-type: none"> Harmonizacja krajowych planów gospodarowania środowiskiem morskim i wspólna transnarodowa realizacja ich odpowiednich części 	Nie dotyczy			
<ul style="list-style-type: none"> Opracowanie i realizacja zintegrowanego gospodarowania strefą 	Nie dotyczy			

nadmorską w celu budowania kompetencji na poziomie regionalnym i krajowym				
<ul style="list-style-type: none"> Przygotowanie scenariuszy, strategii i planów interwencji w celu ograniczenia wpływów zmian klimatu na obszary nadmorskie 	<ul style="list-style-type: none"> * Różnorodność biologiczna * Woda * Wykorzystanie ziemi * Krajobraz * Walory materialne * Ludność/zdrowie ludzkie 	<ul style="list-style-type: none"> * stopień, w jaki plany interwencji przyczynią się do * zachowania różnorodności biologicznej * uwalniania substancji zanieczyszczających wodę * zajmowania terenu * wpływów na krajobraz * zabezpieczenia walorów materialnych * bezpieczeństwa ludności 	+	

Kierunki wsparcia	Kwestie środowiskowe i cele do rozważenia	Wskaźniki środowiskowe lub konkretne pytania do kierowania analizami w procesie SEA	Potencjalny wpływ	Uwagi i przypuszczenia
PRIORYTET # IV: PROMOWANIE ATRAKCYJNYCH I KONKURENCYJNYCH MIAST I REGIONÓW				
4.1 Wzmacnianie regionów metropolitalnych, miast i obszarów miejskich jako motorów rozwoju gospodarczego				
<ul style="list-style-type: none"> Pielęgnowanie transnarodowej współpracy miast utworzonej w celu rozwiązywania wspólnych problemów związanych z regionalnym rozwojem gospodarczym (na przykład w zakresie polityki przedsiębiorczości, przyciągania zagranicznych inwestycji bezpośrednich, promowania gospodarki opartej na wiedzy, podejmowania decyzji w korporacjach, jakości środowiska biznesowego, wydajności pracy itd.) 	Nie dotyczy			
<ul style="list-style-type: none"> Dalszy rozwój transnarodowej współpracy miast utworzonej w celu poprawienia wspólnego dostarczania usług w ogólnym interesie społeczno-gospodarczym poprzez współpracę miast i regionów oraz mądre wykorzystywanie rozwiązań ICT (na przykład usługi w zakresie opieki zdrowotnej, usługi edukacyjne, usługi związane z zatrudnieniem) 	Nie dotyczy			
<ul style="list-style-type: none"> Wspólne przygotowywanie i realizacja strategii dotyczących przekształceń gospodarczych (od produkcji do usług) w sieciach miast nie – metropolitalnych, ze zwróceniem szczególnej uwagi na mniejsze i ulokowane na peryferiach ośrodki 	Nie dotyczy			
<ul style="list-style-type: none"> Opracowywanie, testowanie i rozpowszechnianie polityk (włączając rozwiązania modelowe i dobre praktyki) w zakresie współpracy pomiędzy metropoliami i małymi oraz średnimi miastami 	Nie dotyczy			
<ul style="list-style-type: none"> Przygotowywanie transnarodowych i możliwych do przekaza- 	Nie dotyczy			

nia rozwiązań w zakresie wydajnych partnerstw miasto-wieś zajmujących się wspólnymi problemami związanymi z rozwojem (na przykład przekształcanie się wsi w przedmieścia, zwiększona ilość osób dojeżdżających do pracy, wspólne oszczędzanie energii, gospodarka alternatywna i odnawialna energia)				
• Opracowywanie i realizacja wspólnych strategii adaptacyjnych dla obszarów wiejskich potrzebujących przekształceń w celu utrzymania i zwiększenia możliwości zatrudnienia	Nie dotyczy			
4.2 Ukierunkowanie na kulturowe i naturalne dziedzictwo jako czynniki rozwoju regionalnego i środki do budowania marki BSR				
• Rozwój produktów turystycznych BSR w oparciu o dziedzictwo kulturowe i walory naturalne (na przykład planowanie i uruchamianie transnarodowych tras turystycznych, promowanie ekoturystyki, agroturystyki itd.)	* Różnorodność biologiczna, flora i fauna; * Woda; * Transport; * Wykorzystanie ziemi; * Dziedzictwo kulturowe	Stopień, w jaki projekty przyczyniają się do * wpływów na różnorodność biologiczną * wpływów na jakość wody * zmian w ilości transportowanych towarów i pasażerów * zajmowania ziemi * zachowania dziedzictwa kulturowego	+/-	Jeśli niezbyt duża turystyka w delikatnych obszarach: prawdopodobnie pozytywny wpływ. Jeśli zwiększona turystyka w delikatnych obszarach: prawdopodobnie negatywny wpływ.
• Przygotowanie i realizacja strategii dla zrównoważonego wykorzystywania i gospodarowania zasobami naturalnymi i kulturowymi (na przykład „gospodarka doświadczeń turystycznych” we wrażliwych obszarach i w środowiskach miejskich,	Ocena teraz – cele wydajności – strategia jako środki – wszystko			

Natura 2000, różnorodność biologiczna)				
4.3 Strategiczne wsparcie dla zintegrowanego rozwoju BSR oraz spójności społeczno-gospodarczej i terytorialnej				
<ul style="list-style-type: none"> Przygotowanie i realizacja <u>międzysektorowych i terytorialnych strategii rozwoju</u> na poziomie panbałtyckim w celu kierowania społeczno-gospodarczymi transformacjami w Regionie (na przykład w zakresie tworzenia i rozprzestrzeniania innowacji; kreowanie marki BSR, zapobieganie zagrożeniom, przekształcanie obszarów wiejskich, zalesianie, promowanie i transfer wiedzy dotyczącej gospodarowania alternatywną i odnawialną energią, wzmacnianie zrównoważonych wzorców produkcji, itd.) 	Nie dotyczy			
<ul style="list-style-type: none"> Przygotowanie i realizacja strategii marketingowych i wysiłków dotyczących mocnych punktów BSR w biznesie i środowisku biznesowym (infrastruktura, kultura, natura) włączając wnioski dotyczące koniecznych poprawek 	Nie dotyczy			
<ul style="list-style-type: none"> Przygotowanie i realizacja transnarodowych strategii, działań i modeli adaptacyjnych dotyczących zmian demograficznych i procesów migracyjnych 	Nie dotyczy			
<ul style="list-style-type: none"> Działania mające na celu zwiększenia zaangażowania społeczeństwa w transnarodowe opracowywanie i realizację międzysektorowych strategii 	Nie dotyczy			
<ul style="list-style-type: none"> Działania umożliwiające planowanie i programowanie aktów prawnych i procedur w BSR, jak również wprowadzenie dobrych praktyk wypracowanych w ramach transnarodowych projektów BSR do krajowych i regionalnych aktów prawnych ? 	Nie dotyczy			
<ul style="list-style-type: none"> Opracowanie transnarodowych systemów planowania i monitorowania inwestycji i strukturalnych zmian gospodarczych ? 	Nie dotyczy			

Załącznik 3: Formularz do wypełnienia przez wnioskodawców projektu

Wstęp

Celem tego formularza jest dokonanie oceny, czy proponowany projekt będzie prawdopodobnie miał znaczący wpływ na środowisko naturalne i, jeśli tak, określić zakres kolejnej strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Dyrektywa SEA (2001/42/WE) wymaga, by ocena wpływu na środowisko była dokonywana przez władze krajowe dla planów i programów, które są przygotowywane i/lub przyjmowane przez organ na poziomie krajowym, regionalnym lub lokalnym, włączając plany i programy współfinansowane przez Wspólnotę Europejską.

Jeśli proponowany projekt jest takim planem lub programem, władze krajowe będą odpowiedzialne za zbadanie prawdopodobnych znaczących wpływów na środowisko i niniejszy formularz nie powinien być wypełniany.

Formularz ten nie powinien być także wypełniany, jeśli proponowany projekt jest specyficznym projektem podlegającym wymaganiom dyrektywy EIA, gdyż te wymagania podlegają uznaniu władz krajowych.

Prawdopodobny znaczący wpływ na środowisko

Czy projekt prawdopodobnie wywrze znaczący wpływ na niżej wymienione kwestie (wpływ pozytywny, jak również negatywny):

Kwestia związana ze środowiskiem	Tak	Nie
Różnorodność biologiczna, flora i fauna		
Ludność i zdrowie ludzkie		
Gleba		
Woda		
Powietrze i czynniki klimatyczne		
Aktywa materialne		
Dziedzictwo kulturowe, włączając dziedzictwo architektoniczne i archeologiczne		
Krajobraz		
Zajmowanie ziemi		
Wydajność energetyczna		
Wykorzystywanie odnawialnych i nieodnawialnych zasobów		
Przystosowanie do zmiany klimatu		
Zapotrzebowanie na transport		
Inne (jeśli tak, jakie?)		

Istotne cele ochrony środowiska, na które projekt prawdopodobnie będzie miał wpływ

Proszę o wymienienie celów ochrony środowiska właściwych dla każdej z kwestii środowiskowych, na które prawdopodobnie projekt będzie miał znaczący wpływ, włączając cele ochrony środowiska ustalone na poziomie UE, regionalnym i/lub lokalnym. W przypadku celów ustalonych na poziomie UE i krajowym prosimy o odniesienie się do załączonej tabeli jako inspiracji.

Kwestie środowiskowe zidentyfikowane powyżej	Cele ochrony środowiska ustalone na poziomie UE	Cele ochrony środowiska ustalone na poziomie krajowym	Cele ochrony środowiska ustalone na poziomie lokalnym
•	•	•	•
•	•	•	•
•	•	•	•

Wskaźniki i dane

Prosimy o zaproponowanie wskaźników dla każdej ze zidentyfikowanych kwestii środowiskowych nadających się do oceny prawdopodobnego znaczącego wpływu na środowisko. Pomocne mogą być przykłady podane w Załączniku 2.

Prosimy także o wymienienie dostępnych danych potrzebnych do oceny prawdopodobnego znaczącego wpływu na środowisko.

Kwestie środowiskowe zidentyfikowane powyżej	Wskaźniki do oceny prawdopodobnego znaczącego wpływu na środowisko	Dostępne dane

Aneks pierwszy: Cele ochrony środowiska ustalone na poziomie UE, regionalnym i krajowym

Dołączona musi zostać tabela z analizy zakresu

Aneks drugi: Przykłady wskaźników

W tabeli poniżej podane są przykłady odpowiednich wskaźników dla kilku kwestii środowiskowych. Przykłady mają być tylko inspiracją - inne wskaźniki mogą być bardziej odpowiednie

Kwestie środowiskowe	Przykłady możliwych wskaźników do dokonania oceny prawdopodobnych znaczących wpływów na środowisko
Różnorodność biologiczna, flora i fauna	<ul style="list-style-type: none"> Zmiana w utracie netto różnorodności biologicznej (jeśli to możliwe z podziałem na odpowiednie gatunki) Zmiana wielkości i/lub warunków wartościowych obszarów naturalnych
Ludność i zdrowie ludzkie	<ul style="list-style-type: none"> Zmiana w narażeniu ludzi na oddziaływanie niebezpiecznych substancji
Gleba	<ul style="list-style-type: none"> Warunki i rozmiar opuszczonych terenów pod ponowną zabudowę
Woda	<ul style="list-style-type: none"> Zmiany w emisji niebezpiecznych substancji do środowiska morskiego lub do wód słodkich Zmiany w jakości wód morskich lub słodkich
Powietrze i czynniki klimatyczne	<ul style="list-style-type: none">
Aktywa materialne	<ul style="list-style-type: none"> Uszkodzenia aktywów materialnych spowodowane przez zanieczyszczenie powietrza Możliwości wykorzystania terenu na cele społeczne/handlowe po jego oczyszczeniu
Dziedzictwo kulturowe, włączając dziedzictwo architektoniczne i archeologiczne	<ul style="list-style-type: none"> liczba wymienionych zagrożonych budynków i stanowisk archeologicznych
Krajobraz	<ul style="list-style-type: none"> Wpływ nowej infrastruktury na krajobraz
Zajmowanie terenu	<ul style="list-style-type: none"> obszar i jakość terenu nie nadającego się do wykorzystania na inne cele
Wydajność energetyczna	<ul style="list-style-type: none"> Wykorzystanie energii na wyprodukowanie jednostki
Wykorzystywanie odnawialnych i nieodnawialnych zasobów	<ul style="list-style-type: none"> udział źródeł energii odnawialnej w dostarczaniu energii
Przystosowanie do zmiany klimatu	<ul style="list-style-type: none"> Liczba osób lub budynków narażonych na zagrożenia wynikające z ekstremalnych warunków pogodowych
Zapotrzebowanie na transport	<ul style="list-style-type: none"> Wzrost liczby ton/km lub osób/km

Załącznik 4: Przegląd uwag otrzymanych podczas konsultacji dotyczących projektu prognozy

Nr	Kraj	Podsumowanie uwag przedstawionych przez kraj	
1	Norwegia – Ministerstwo Środowiska	Norweskie Ministerstwo Środowiska (MŚ) zgadza się z COWI, że program BSR jest abstrakcyjny, co czyni trudnym dokonanie SEA tego programu	÷
2	NOR - MŚ	NOR – MŚ zgadza się z COWI, że w związku z tym, że dostępność jest celem, znaczne jest prawdopodobieństwo wspierania projektów prowadzących do zwiększenia wielkości transportu i związanych z tym problemów dla środowiska	÷
3	NOR - MŚ	NOR – MŚ zgadza się z COWI, że wytyczne dotyczące dalszej oceny projektów będą wartościowym wkładem	÷
4	FIN – Fińskie organizacje publiczne	Uwagi związane są z Projektem Programu BSR Rozdział 8. Priorytety Programu, działu: 8.1 Priorytet 1 Promowanie innowacyjności w całym BSR; 8.3 Priorytet 3 Zarządzanie Morzem Bałtyckim jako wspólnym zasobem; 8.4 Priorytet 4 Promowanie atrakcyjnych i konkurencyjnych miast i regionów. Uwagi dotyczące projektu programu BSR zostały przekazane COWI, gdyż mogą mieć one znaczenie dla SEA. Poniżej patrz komentarze dotyczące konkretnych działów:	Patrz poniżej
5	FIN – Fińskie organizacje publiczne	Uwaga do działu 8.1.1. Tło Uwaga składa się z klauzuli dodatkowej i jest oparta na faktach. Dotyczy działu tło.	÷
6	FIN – Fińskie organizacje publiczne	Uwaga do działu 8.1.3 Kierunki wsparcia Uwaga ta ma czysto redakcyjny charakter.	÷
7	FIN – Fińskie organizacje publiczne	Uwaga odnosi się do działu 8.3.1 Tło projektu programu BSR i ma charakter wyłącznie redakcyjny. Odnosi się do działu dotyczącego tła.	÷
8	FIN – Fińskie organizacje publiczne	Uwaga odnosi się do działu 8.3.2 Orientacja projektu programu BSR i ma charakter wyłącznie redakcyjny. Odnosi się do działu dotyczącego tła.	÷

Nr	Kraj	Podsumowanie uwag przedstawionych przez kraj	
9	FIN – Fińskie organizacje publiczne	<p>Uwaga odnosi się do działu 8.3.3 Kierunki wsparcia projektu programu BSR, składa się ona głównie z redakcyjnych poprawek; niektóre z nich konkretyzują kierunki wsparcia. Kierunki te związane są z:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1. Ekonomicznym zarządzaniem obszarami otwartego morza i zrównoważonym wykorzystywaniem zasobów morskich. Sugerowane jest włączenie wymagań dotyczących środowiska oraz najlepszych technologii i praktyk; i - 3. Zintegrowanym rozwojem obszarów przybrzeżnych i nadmorskich. Sugerowane są wspólne działania w celu wypełnienia wymagań Europejskiej Strategii Morskiej dotyczących współpracy i koordynacji w Regionie Morskim (Morze Bałtyckie). <p>Uwaga odnosi się do Programu, a nie do raportu dotyczącego oddziaływania na środowisko.</p>	÷
10	FIN – Fińskie organizacje publiczne	<p>Uwaga składa się z sugestii dotyczących dodatkowych działań w ramach programu zgodnie z działem 8.4.3 Kierunki wsparcia. Sugerowane jest włączenie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wspólnych działań w celu zapobiegania transgranicznym zanieczyszczeniom oraz w celu promowania gospodarowania środowiskiem i standardów środowiska; i - przygotowania scenariuszy, strategii i planów interwencji w celu zmniejszenia wpływów zmian klimatu. 	÷
11	FIN – Fiński Instytut Ochrony Środowiska (SYKE)	<p>SYKE sugeruje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zastosowanie nowych zaawansowanych technicznie i ekonomicznie efektywnych metod mierzenia optycznych właściwości wody, i - utworzenie sieci ekspertów i zasobów w celu gromadzenia danych z monitorowania optycznych parametrów wody zarówno dla celu monitoringu, jak i stworzenia mapy informacyjnej dotyczącej jakości. <p>Sugestie te powinny być rozpatrzone w Programie Operacyjnym BSR – lub we wnioskach planów/projektów.</p>	÷
12	FIN – Fińskie Ministerstwo Spraw Społecznych i Zdrowia	<p>Program powinien być postrzegany jako całość w celu zapewnienia, że projekty podążają w tym samym kierunku. Podkreślona jest potrzeba odpowiednich wskaźników.</p>	÷
13		Administrowanie programami Interreg powinno być usprawnione i uproszczone.	÷
14		<p>Ważne jest generowanie projektów mających na celu badanie społeczno-gospodarczych różnic zdrowotnych pomiędzy regionami, jak również ich związki ze zmianami w społeczeństwie.</p> <p>Powinny zostać uruchomione projekty w zakresie wymiany informacji i doświadczeń.</p>	÷

Nr	Kraj	Podsumowanie uwag przedstawionych przez kraj	
15		Brakujące tematy: Powinna zostać wzmocniona spójność społeczna. Potrzebna jest współpraca w zakresie zapobiegania transgranicznym problemom zdrowotnym i społecznym (HIV/AIDS, gruźlica, choroby weneryczne) jak również w zakresie usług społecznych i zdrowotnych.	÷
16	FIN – Krajowa Rada Ochrony Zabytków	Uwagi odnoszą się do Rozdziału 4. Podsumowanie trendów stanowiących wyzwanie dla programu i Rozdziału 8 Priorytety Programu, a bardziej konkretnie do: Dział 8.3 priorytet 3: Zarządzanie Morzem Bałtyckim jako wspólnym zasobem, Działy 8.3.1 Tło oraz 8.3.2 Orientacja i Dział 8.4 priorytet 4: Promowanie atrakcyjnych i konkurencyjnych miast i regionów, dział 8.4.1 Tło. Uwagi te odnoszą się do Programu Operacyjnego BSR, a nie do Raportu środowiskowego	÷
17	Organizatorzy: fińskie Ministerstwo Środowiska, Stowarzyszenie Fińskich Władz Lokalnych i Regionalnych Uwagi zebrane na spotkaniu, w którym brało udział 43 uczestników	Czy naprawdę konieczne jest dokonanie SEA przez wszystkich wnioskodawców projektów? Pieniądzy potrzebnych na rozpoczęcie działalności gospodarczej nie wystarczy na pokrycie kosztów SEA w projektach transportowych.	✓
18		Czy możliwe jest wykorzystanie programu Regionu Morza Bałtyckiego do zapobiegania emisjom ścieków ze statków na Morzu Bałtyckim?	÷
19	FIN - ??	Do COWI zostały przekazane dwa pomysły na projekty: 1) Współpraca w zakresie wymiany informacji i danych w Regionie Barentsa 2) Zrównoważony transport w Regionie Barentsa, Faza 2 (STBR II). Projekty te nie odnoszą się do Raportu Środowiskowego.	÷
20	FIN - MŚ, Departament Wykorzystania Ziemi, Tina Tihlman	Programowanie, ocena ex-ante i SEA powinny być realizowane jako proces interaktywny w celu oceny różnych alternatyw z perspektywy środowiskowej. Projekt raportu dotyczącego oddziaływania na środowisko jest oparty tylko na analizach pisemnego projektu programu (projektu pierwszego) i wyniki raportu pozostają na bardzo ogólnym poziomie.	÷

Nr	Kraj	Podsumowanie uwag przedstawionych przez kraj	
21		Wyniki posiedzeń i dyskusji z UE oraz konsultacji z osobami dokonującymi oceny ex-ante spowodowały zmiany w projekcie programu – włączając zagadnienia finansowe. Raport powinien być uaktualniony zgodnie ze zmienionym programem (trzecią wersją).	÷
22		Rozdziały 3 Ogólny kontekst rozwojowy Programu BSR i 4 Ramy polityki dotyczącej środowiska naturalnego powinny być poprawione, tak by - odzwierciedlały nie tylko cele na poziomie UE, ale także cele BSR związane ze środowiskiem (HELCOM, ESPON) oraz krajowe programy środowiskowe, i - powinny być krótsze.	÷
23		“Wyniki oceny oddziaływania na środowisko są przedstawiane w Rozdziałach 5 i 6 oraz w Załącznikach. Tytuły 5 i 6 nie różnią się zbyt od siebie. Powinny być one wyjaśnione”	✓
24		“Załącznik 2 jest nieorganizowany. Zawiera tytuły i nagłówki, co do których nie jest zawsze jasne, czy są to tytuły programu czy też tytuły SEA. Ze względu na to, że załącznik w tym przypadku jest zasadniczą częścią raportu, należy zwrócić uwagę, by informacje były przedstawiane bardziej wyraźnie”.	✓
25		Uwagi do Załącznika 1. Tytuły są mylące.	✓
26		“Alternatywa, że program nie zostałby zrealizowany, także powinna być oceniona”	✓
27		“Powinna zostać rozważona także dalsza procedura oceniania (dział 7) w fazie składania wniosku. Wnioskodawcy powinni przedstawiać wpływy ich projektów na środowisko, a także wyjaśniać, w jaki sposób projekt odzwierciedla cele ochrony środowiska z poziomu UE i inne cele”.	÷
28	Szwecja – Szwedzkie Stowarzyszenie Władz Lokalnych i Regionalnych, Dział wzrostu i rozwoju społeczeństwa	Ogólna uwaga: Raport dotyczący oddziaływania na środowisko jest ambitny, co jest doskonałe. Trudno jest jednak dobrze go zrozumieć i jest on raczej teoretyczny. Życzylibyśmy sobie lepszego zrozumienia, jak raport mógłby działać w praktyce i jak można byłoby dojść do wszechstronnej oceny wszystkich istotnych aspektów zrównoważonego rozwoju. Poniżej przedstawione są konkretne uwagi.	See below
29		“W jaki sposób cele i warunki ramowe ustalone na poziomie UE mogłyby być przystosowane i podzielone, tak by były znaczące i możliwe do osiągnięcia na poziomie regionalnym i lokalnym?”	÷
30		“W jaki sposób mogłyby być odzwierciedlone warunki lokalne i regionalne, kiedy zostają zachwiane bilanse i ustala się priorytety na poziomie lokalnym i regionalnym?”	÷
31		“Jak możemy zagwarantować, że dostępne są wiarygodne dane i jak można zapewnić jakość danych?”	÷

Nr	Kraj	Podsumowanie uwag przedstawionych przez kraj	
32		"Chcielibyśmy podkreślić potrzebę stworzenia dobrze funkcjonującego systemu zarządzania zrównoważonym rozwojem, tak by spełnić wymagania podkreślone w programie"	÷
33		"Chcielibyśmy zobaczyć więcej wyników w zakresie opracowywania celów, które mogą być mierzone nie tylko w kategoriach pieniężnych, takich jak publiczna służba zdrowia, różnorodność biologiczna itd."	÷
34		"Podobają nam się ambicje dotyczące monitorowania i oceniania wyników programu zarówno jeśli chodzi o treść, jak i formę. Jednakże chcemy także podkreślić potrzebę monitorowania i oceniania procesów."	÷
35	Szwecja – Okręgowa Rada Administracyjna Skåne – Szwecja	Rada podkreśla "pozytywną inicjatywę raportu zachęcająca do wykorzystywania „list kontrolnych” „(Załącznik 3) podczas oceniania wniosków projektowych."	÷
36	Szwecja – Szwedzka Agencja Ochrony Środowiska (EPA)	Szwedzka EPA uznaje, że tego rodzaju program jest z natury rozproszony i mniej konkretny, co czyni trudnym ocenienie jego znaczących wpływów na środowisko."	÷
37		Raport dotyczący oddziaływania na środowisko powinien zawierać informacje dotyczące wziętych pod uwagę okoliczności podczas przygotowywania programu odnośnie „celów ochrony środowiska ustalonych na poziomie międzynarodowym, poziomie wspólnoty lub na poziomie państwa członkowskiego, które są istotne dla programu (dyrektywa WE załącznik 1 e). W raporcie, o którym mowa, wzięto pod uwagę tylko cele i polityki Unii Europejskiej. Nie podano celów i polityk z poziomu krajowego".	÷
38		Integracja programu i raportu dotyczącego oddziaływania na środowisko Nie jest oczywiste, w jakim stopniu prace nad programem i raportem były równoległe w czasie i dobrze zintegrowane. Na przykład fakt, że procedura dokonywania oceny prawdopodobnych znaczących wpływów na środowisko konkretnych projektów przed przyznaniem funduszy w ramach programu jest włączona w raport, zamiast w program operacyjny wskazuje, że proces programowania i proces przygotowywania raportu nie były wystarczająco zintegrowane.	÷
39		Znaczenie terminu "środowisko" Należy zauważyć, że w kontekście dokumentów programowych słowo "środowisko" obejmuje więcej aspektów i kwestii, niż ma ono ogólnie. Oprócz prawdziwych kwestii środowiskowych, takich jak w wpływy na klimat, ziemię, wodę, różnorodność biologiczną itd., obejmuje to słowo także wpływy na ludność, zdrowie ludzkie, walory materialne, dziedzictwo kulturowe i krajobraz. Powinno to być wzięte pod uwagę nie tylko podczas dokonywania oceny znaczących wpływów na środowisko, jakie może mieć program (tak jak w Rozdziale 6), ale także w opisie aktualnego stanu rzeczy.	÷

Nr	Kraj	Podsumowanie uwag przedstawionych przez kraj	
40		<p>Rozwój środowiska w regionie</p> <p>Rozdział 3 zawiera w zasadzie uczciwy i prawdziwy opis stanu środowiska i jego rozwoju, chociaż na bardzo ogólnym poziomie. Można byłoby dodać, że obecny stan i przyszłe zmiany w środowisku bardzo się różnią na całym obszarze BSR, w zależności od różnic w planowanych i podejmowanych działaniach, presji na środowisko i delikatności środowiska.</p> <p>Opis obecnego stanu środowiska stanowi punkt wyjścia, kiedy ocenia się, czy program będzie prawdopodobnie miał znaczące wpływy na środowisko, a jeśli tak, to jakich znaczących wpływów można oczekiwać. Do realizacji tego celu konieczny jest dużo bardziej szczegółowy i zregionalizowany opis stanu środowiska.</p>	÷
41		<p>Odnośnie opisu rozwoju środowiska z działu 3.2.2 ważne jest, by zauważyć, że chociaż znacznie zmniejszyło się wytrącanie siarczanu i tlenków azotu i oczekuje się, że tendencja ta się utrzyma, to jednak obciążenia krytyczne w zakresie zakwaszenia i eutrofizacji są i będą przekroczone przez kilka jeszcze dekad na wrażliwych obszarach. A obszary te obejmują kilkaset kilometrów kwadratowych.</p> <p>Innym przykładem długotrwałego problemu, który można byłoby wymienić, jest nagromadzenie kadmu w gruntach ornych ze względu na zanieczyszczenie powietrza i stosowanie mineralnych nawozów sztucznych.</p>	÷
42		<p>Wybór projektów i precyzja przy sporządzaniu projektów.</p> <p>Konkretne kryteria wyboru proponowanych działań nie są zawarte w Projekcie Programu Operacyjnego. Jednakże, ponieważ niemożliwe jest objęcie przyszłych projektów i działań tego rodzaju tego rodzaju oceną oddziaływania na środowisko powierzchniowych programów, to zasadnicze znaczenie ma to, by ocena oddziaływania zawierała kryteria wyboru dla przyszłych projektów i działań.</p>	÷
43		<p>Szwedzka EPA zgadza się, że duże znaczenie ma konieczność opracowania procedury dokonywania oceny prawdopodobnych znaczących wpływów na środowisko konkretnych projektów przed przyznaniem funduszy w ramach programu. Proponowana procedura (Rozdział 7) powinna być zawarta w programie i następnie stosowana do dokonywania oceny oddziaływania na środowisko. Jednakże jedną zaletą i głównym powodem wprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko na poziomie programu i planu, a nie tylko poleganie na ocenie na poziomie projektu jest to, że w ramach EIA (Oceny wpływu na środowisko) możliwe jest włączenie wszystkich wpływów (wpływów skumulowanych) ze wszystkich projektów i działań w tym samym czasie. EIA ma także inne ograniczenia, na przykład podczas rozpatrywania alternatyw i działań nie objętych projektem. Zatem ważne jest, by nie porzucać zalet, które są związane z wykorzystywaniem oceny oddziaływania na środowisko na poziomie programu i nie kłaść nacisku na pojedyncze projekty.</p>	÷
44		<p>Zgodnie z działem 5.4 raportu tylko połowa kierunków działania związanych z przygotowaniem projektów jest opisana wystarczająco szczegółowo, by umożliwić dokonanie oceny prawdopodobnych znaczących wpływów na środowisko. Kierunek dla sporządzania projektów powinien być dużo bardziej szczegółowy, tak by można było ocenić prawdopodobny znaczący proces.</p>	÷

Nr	Kraj	Podsumowanie uwag przedstawionych przez kraj	
45		<p>Szczególne znaczenie monitorowania</p> <p>Brak wiedzy odnośnie przyszłych projektów i działań w tego rodzaju powierzchniowym programie czyni monitorowanie procesu jeszcze bardziej ważnym niż ma to miejsce ogólnie. Dlatego też bardzo duże znaczenie ma dokładne opracowanie i wprowadzenie planu monitorowania wpływów na środowisko w celu zidentyfikowania i podjęcia odpowiednich działań naprawczych przeciwko nieprzewidzianym ujemnym wpływom na środowisko, które mogłyby powstać jako wynik programu.</p>	÷
46		<p>Zmodyfikowana ocena oddziaływania na środowisko z naciskiem na monitorowanie i wybór projektów</p> <p>Szwedzka EPA przyznaje, że natura tego rodzaju bardzo dużego i rozproszonego programu czyni bardzo trudnym dokonanie odpowiedniej oceny oddziaływania na środowisko zgodnie z aktami prawnymi.</p> <p>Jednak wyłączenie tego rodzaju programów z konieczności spełnienia wymagania dotyczącego oceny nie byłoby dobrym pomysłem. Jednakże można byłoby zastanawiać się, czy nie byłoby lepsze zastosowanie zmodyfikowanej wersji oceny oddziaływania na środowisko, która brałaby pod uwagę szczególny charakter takich programów. Taka zmodyfikowana ocena powinna prawdopodobnie bardziej koncentrować się na kryteriach wyboru działań i projektów oraz na monitorowaniu programu.</p>	÷